

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
İDARE HUKUKU BİLİM DALI**

**KABAHAHLER KANUNU ÇERÇEVESİNDE İDARİ PARA
CEZALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan;
Mahmut Fatih ÇELİKBİLEK**

**Tez Danışmanı;
Prof. Dr. Murat SEZGİNER**

Ankara-2010

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
İDARE HUKUKU BİLİM DALI**

**KABAHATLER KANUNU ÇERÇEVESİNDE İDARİ PARA
CEZALARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

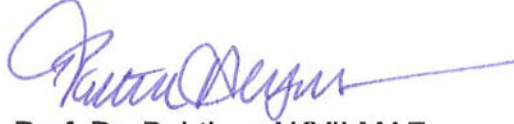
**Hazırlayan;
Mahmut Fatih ÇELİKBİLEK**

**Tez Danışmanı;
Prof. Dr. Murat SEZGİNER**

Ankara-2010

ONAY

Mahmut Fatih ÇELİKBİLEK tarafından hazırlanan “Kabahatler Kanunu Çerçevesinde İdari Para Cezaları” başlıklı çalışma, 10/11/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Hukuku Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

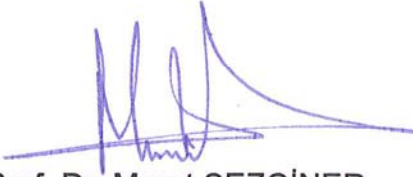
Prof. Dr. Bahtiyar AKYILMAZ

İmza

Prof. Dr. Ali AKYILDIZ

İmza

Prof. Dr. Murat SEZGİNER

İmza

ÖNSÖZ

Çalışmamız kabahat ve suç ayrımı yapıldıktan sonra yeni düzenlemeler ışığında Kabahatler Kanununda düzenlenen idari para cezaları ve bu cezalara karşı yargısal denetimin açıklanması ayrıca idari para cezalarının Kabahatler Kanunu kapsamında bütün yönleriyle ele alınması amacıyla yapılmıştır.

İdari para cezalarının Kabahatler Kanununu açısından değerlendirilmesi madde metinlerinin ve madde gerekçelerinin incelenmesi ile oluşturulmuştur. Aynı zamanda konuyla bağlantılı kitap, makale ve araştırmalar mercek altına alınmıştır.

Tez çalışmamızın hazırlanması aşamasında ilgili birçok kanun, yönetmelik ve tebliğlere yer verilmiştir. Bütün düzenlemeler ışığında idari para cezalarının kimler tarafından uygulanacağı ve hangi yolların izlenmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Uygulamada karşılaşılan bazı sorunların nedeni araştırılmış ve düzenlemelerdeki aksaklıklara değinilmiştir. Aynı zamanda ilgili konulara ilişkin tartışmalı hususlara ve farklı görüşlere yer verilmiştir.

Tez danışmanlığımı üstlenerek çalışma aşamasında bana her türlü desteği sağlayan ve yardımını esirgemeyen hocam Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat SEZGİNER' e teşekkürü bir borç bilirim.

Temmuz 2010
Mahmut Fatih ÇELİKBİLEK

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR DİZİNİ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM KABAHATLER HUKUKU GENEL ESASLARI

I. KABAHAT KAVRAMI	3
II. KABAHATLER KANUNUNA İLİŞKİN GENEL PRENSİPLER	4
A. Kanunun Amacı ve Kapsamı	5
B. Genel Kanun Niteliği	7
C. Zaman Bakımından Uygulama	8
D. Yer Bakımından Uygulama	10
III. KABAHATİN UNSURLARI	12
A. Kanunilik İlkesi	12
B. Maddi Unsur	14
1. Fail	14
a. Failin Gerçek Kişi Olması	14
b. Failin Tüzel Kişi Olması	15
2. Hareket	16
a. İcrai Hareket	16
b. İhmali Hareket	17
3. Manevi Unsur	17
a. Kast	18
b. Taksir	19
IV. HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ VE KUSURLUĞU ORTADAN KALDIRAN SEBEPLER	20
A. Hukuka Uygunluk Sebepleri	20
1. Genel Olarak	20
2. Kanunun Hükmü ve Amirin Emri	21
3. Meşru Savunma	21
4. İlgilinin Rızası	22
5. Hakkın Kullanılması	22
6. Zorunluluk Hali	22
B. Kusurluluğu Etkileyen Sebepler	23
1. Genel Olarak	23
2. Sorumluluk	24
a. Akıl Hastalığı	24
b. Yaş Küçüklüğü	25
3. Hata	26
4. Cebir ve Tehdit	26

V. KABAHAİN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	27
A. Kabahate Teşebbüs	27
B. Gönüllü Vazgeçme	28
C. Etkin Pişmanlık.....	28
D. İştirak.....	29
E. İçtima.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ PARA CEZALARININ KABAHAİTLER KANUNU ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İDARİ PARA CEZALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ	34
II. KABAHAİTLER KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN İDARİ YAPTIRIMLAR.....	35
A. Genel Olarak	35
B. İdari Para Cezası.....	36
1. Genel Olarak İdari Para Cezaları.....	36
2. Maktu İdari Para Cezaları	37
3. Nispi İdari Para Cezaları	37
4. İdari Para Cezalarının Alt ve Üst Sınırlarının Kanunlarda Belirtilmiş Olması Durumu.....	37
5. İdari Para Cezalarının Adli Para Cezalarından Farkı	38
C. İdari Tedbirler	39
III. İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI AÇISINDAN İDARİ PARA CEZASININ DEĞERLENDİRİLMESİ	42
A. Genel Olarak	42
B. İdari Para Cezalarında Yetki.....	42
1. Özel Kanunlarla Yetkili Kurul ve Makamlar.....	42
2. Mülki İdare Amirleri	43
3. Kolluk Görevlileri.....	43
4. Cumhuriyet Savcısı.....	44
5. Mahkeme.....	46
C. İdari Para Cezalarında Şekil.....	48
D. İdari Para Cezalarında Sebep	50
E. İdari Para Cezalarında Konu	51
F. İdari Para Cezalarında Amaç.....	52
IV. İDARİ PARA CEZASI KARARLARININ TEBLİĞİ	53
V. İDARİ PARA CEZALARINA İLİŞKİN YARGISAL DENETİM.....	54
A. İdari Para Cezalarının Denetiminde Görevli Yargı Yolu.....	54
B. Başvuru Yolu	56
1. Yetkili Başvuru Makamı	56
2. Başvuru Süresi	60
3. Başvuru Şekli ve Usul.....	61
4. Başvurunun İncelenmesi ve Karar	61
C. İtiraz Yolu	65
1. Yetkili İtiraz Mercii.....	65

2. İtiraz Süresi.....	67
3. İtirazın İncelenmesi ve Karar	67
D. Vazgeçme ve Kabul	67
E. Masraflar ve Vekalet Ücretinin Ödenmemesi Durumu	69
VI. KESİNLEŞEN İDARİ PARA CEZALARININ TAHSİLİ.....	71
A. Ödeme Süresi.....	73
B. Tahsil Yöntemi.....	74
C. İndirim Uygulaması.....	75
D. Taksitlendirme Uygulaması	75
E. Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcıları Tarafından Verilen İdari Para Cezalarının Tahsili	76
VII. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI	77
A. Soruşturma Zamanaşımı	77
B. Yerine Getirme Zamanaşımı.....	79
SONUÇ	81
KAYNAKÇA	83
TÜRKÇE ÖZET.....	87
ABSTRACT.....	89

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e	: Adı Geçen Eser
Any.Mah.	: Anayasa Mahkemesi
A.A.T.U.H.K	: 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
A.Ü.E.H.F.D	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜSBFD	: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
C.G.T.İ.K	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
C.M.K	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
Ç.K	: 2872 sayılı Çevre Kanunu
E.T.K	: 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu
K.H.K	: Kanun Hükmünde Kararname
Krs. Kan.	: 2674 sayılı Karasuları Kanunu
Md.	: Madde
Pas. Kan.	: 5682 sayılı Pasaport Kanunu
R.G	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa

S.G.K.K : 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu

T.C.K : Türk Ceza Kanunu

T.M.K : Türk Medeni Kanunu

Yarg. : Yargıtay

GİRİŞ

Toplumsal düzenin varlığı, kuralları uygulayabilme iradesine bağlıdır. Hukuk toplumsal düzeni sağlayabilmek ve kaosu engelleyebilmek maksadıyla ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda hukuk kurallar ve müeyyideler bütünüdür ve toplumsal düzenin ihlali neticesinde uygulama bulur. Toplumsal düzen ise suç veya kabahat eylemleri neticesinde bozulur. Suç veya kabahati işleyen kişiler açısından uygulanan müeyyideler devlet tarafından oluşturulur ve meşrudur. Bu müeyyideler suç işleyen kişiler açısından adli, kabahat işleyen kişiler açısından ise idaridir.

Gelişmişlik düzeyi artmış ülkelerin bir çoğunda suç ve kabahat ayrımı yoluna gidildiği görülmektedir. Bu ayrıma gidilmesinin nedeni kabahati oluşturan eylemin toplumsal düzeni daha az oranda ihlal etmesidir. Yani suç işlendiğinde toplumda oluşan infial ve karmaşa ile kabahat işlendiğinde oluşan durum birbirinden farklıdır. Ülkelerin yasa koyma politikaları da bunu gözeterek farklı kanunlar ve farklı düzenlemeler getirmiştir.

Ülkemizde 765 sayılı T.C.K'nun içerisinde yer alan kabahatler 5237 sayılı T.C.K içerisinde düzenlenmemiştir. Böylece 765 sayılı T.C.K çerçevesinde cürüm ve kabahat ayrımı yoluna gidilmişken şu anki uygulamada böyle bir ayrıma ihtiyaç duyulmamıştır. Kabahatler 5326 sayılı Kabahatler Kanununda düzenleme altına alınmış ve ceza kurallarından ayrı tutulmuştur.

Kabahatler Kanunu genel hükümler ve çeşitli kabahatler olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Genel hükümler kısmında kanunun, genel kanun niteliğine, yer ve zaman bakımından nasıl uygulanacağına, kabahatin işleniş biçimlerine ve faillerin sorumluluğuna, kabahatlere karşılık gelen müeyyidelere, bu müeyyidelere kimlerin karar vereceğine ve itiraz mercilerine değinilmiştir. Çeşitli kabahatler kısmında ise bazı kabahatlere yer verilmiş ve karşılığında uygulanacak müeyyideler düzenlenmiştir.

Tez çalışmamızda Kabahatler Kanunu düzenlemesine uygun olarak ve madde sıralaması gözetilerek konulara değinilmiştir. Çalışmamız

kabahatler hukuku genel esaslar, idari para cezalarının Kabahatler Kanunu çerçevesinde değerlendirmesi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Kabahatler hukuku genel esasları bölümünde kabahat kavramı değerlendirilmiş ve kabahatler kanununa ilişkin genel prensiplere değinilmiştir. Daha sonra kabahatlerin unsurları ve hukuka uygunluk sebepleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran sebeplere yer verilmiştir. Son olarak ise kabahatin özel görünüş şekilleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde ise idari para cezaları mercek altına alınmıştır. Burada ilk olarak idari para cezalarının tarihsel gelişimi ve Kabahatler Kanununda öngörülen idari yaptırımlar incelenmiştir. Bir idari işlem olan idari para cezaları idari işlemin unsurları olan yetki, şekil, sebep, konu ve amaç açısından değerlendirilmiş ayrıca idari para cezalarına ilişkin yargısal denetim hususları anlatılmıştır. İkinci bölümün sonunda kesinleşmiş idari para cezalarının tahsili ve idari para cezalarında zamanaşımı konularına değinilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KABAHATLER HUKUKU GENEL ESASLARI

I. KABAHAT KAVRAMI

Kabahat kavramı Kabahatler Kanunu'nun 2. maddesinde şöyle tanımlanmıştır: "Kabahat deyiminden; kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılır."

Kabahat kavramının kanunda ifade edilen tanımını açmadan önce kelime anlamına da değinmekte yarar var. Kabahatin kelime anlamı "çirkin hareket, uygunsuz iş, kusur" olarak tarif edilmektedir. Ancak görülmekte olduğu gibi kabahat ceza hukukunun konusunu oluşturan cürümle benzerlik göstermektedir. Bilindiği gibi kabahatler, Kabahatler Kanunu düzenlemesinden önce bir kısmı 765 sayılı Türk Ceza Kanunumuz kapsamında diğer kısmı ise dağınık vaziyette farklı mevzuatlarda idi. Ceza hukukunun kapsamındaki bir kısım kabahati cürümlerden ayırmak için bazı kriterler ortaya atılmıştı. Bu ayırmada fiile, manevi öğeye veya yasal düzenlemenin koruduğu değere dikkat çekilmiştir.¹

Kabahatler Kanununu 2. madde'ye dönecek olursak madde gerekçesinde "Madde metninde, genel olarak kabahate ilişkin bir tanım yapılmıştır. Bu tanımlamada, suç gibi kabahatin de bir haksızlık oluşturduğu vurgulanmıştır. Esas itibariyle haksızlık oluşturan bir fiilin suç veya kabahat olarak tanımlanmasında, izlenen suç politikası ekili olmaktadır. Haksızlıklar arasında bu yönde yapılan tasnifte, hukuka aykırı olan fiilin ifade ettiği haksızlık içeriği esas alınmaktadır. Esasen hukuka aykırı olan ve haksızlık ifade eden fiiller arasında suç veya kabahat olarak bir ayırım yapılması, bir nitelik farkı oluşturmamaktadır. Söz konusu tasnif, haksızlıklar arasındaki nicelik farkına dayanmaktadır." denilmektedir.

Kabahatler Kanununun 2. maddesinde ve bu maddenin gerekçesinde özellikle haksızlık kavramı üzerinde durulduğunu görmekteyiz. Erdener

¹ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman; **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Genel Kısım, C.I, 9. Bası, İstanbul, 1985, s.344.

YURTCAN² haksızlık deyimini yerinde kullanılmadığı ve haksızlık terimi yerine fiil teriminin daha doğru bir ifade olduğunu savunmaktadır. Buna göre haksızlık suçlarda olduğu gibi kabahatin de bir özelliğidir.

Maddenin gerekçesinde üzerine durulması gereken bir diğer ifade ise haksızlık oluşturan bir fiilin suç veya kabahat olarak düzenlenmesinde etkili olan unsurun suç politikası olduğudur. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere toplumsal ihtiyaçlar ve kurallara göre değişken olan suç politikasının bugün kabahat olarak düzenlenmiş bir fiili daha sonra suç olarak düzenleyebileceğidir. Sonuç olarak yapılan ayrımın yasa koyucunun inisiyatifinde olduğu ve kati kurallarla birbirinden ayrılmadığıdır. Ancak yasa koyucularca da unutulmaması gereken bir unsur da vardır ki o da toplumsal gereksinimlerdir. Kısacası toplumca ağır cezalandırılma güdüsünde bulunulmayan fiillerin kabahat olarak düzenlenmesinde fayda vardır.

II. KABAHAHLER KANUNUNA İLİŞKİN GENEL PRENSİPLER

5326 sayılı Kabahatler Kanununda kabahatlere ilişkin genel hükümler, kabahatten dolayı sorumluluğun esasları, idari yaptırıma karar verecek mercii ve idari yaptırım kararlarına karşı kanun yolları belirtilmiştir. Ayrıca kanunun ikinci kısımda 765 sayılı Türk Ceza Kanununda suç olarak düzenlenen ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunda değinilmemiş emre aykırı davranış, dilencilik, kumar, sarhoşluk, gürültü, rahatsız etme, işgal, tütün mamullerinin tüketilmesi, kimliği bildirmeme, çevreyi kirletme, afiş asma, silah taşıma gibi kabahatlere de değinilmiştir.

Kabahatler Kanununun genel gerekçe kısmına baktığımızda ise 765 sayılı Türk Ceza Kanununun kapsamında değerlendirilen kabahatlerin daha sonra yürürlüğe konulan 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda değinilmemesi ve kabahatlere ilişkin hükümlerin ayrı bir kabahatler kanununda toplanmasının nedenini anlıyoruz. 5326 sayılı Kabahatler Kanununun gerekçe kısmında "özellikle ekonomik hayata ilişkin düzenlemeler kapsamında oldukça sık bir şekilde idari nitelikte ceza yaptırımlarına yer verilmektedir. Bu bağlamda

² Erdener Yurtcan, **Kabahatler Kanunu ve Yorumu**, İstanbul, 2005, s.3.

yürürlüğe konan kanunlarda veya kanun hükmünde kararnamelerde kazuistik hükümlere yer verilmektedir. Bu kazuistik düzenlemeler arasında bir sistem birliğinin varlığından söz edilemez. Bunlar arasında bir ahenksizlik hakim bulunmaktadır. Bu nedenle, idari nitelikteki yaptırımlarla ilgili olarak genel bir kanuna ülkemiz açısından büyük bir ihtiyaç bulunmaktadır." İfadeleri yer almaktadır.

Kabahatlerin 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda değerlendirilmemesi ve Kabahatler Kanununda sistematik ve düzenli bir şekilde ele alınması isabetli olmuştur. Şöyle ki; basit fiillerle idari düzene aykırı hareket eden bir kişinin ceza mahkemelerinde yargılanması ve dava sonucunda verilen mahkumiyetlerin kişinin adli siciline işlenmesi hakkaniyete uygun olmamaktaydı.³ Bununla birlikte kabahatlere ilişkin ceza mahkemelerinin yetkisi tam olarak kaldırılmamış, yargısal denetim çerçevesinde sınırlı dahi olsa sisteme dahil edilmişlerdir. Ancak bu yetki ve denetim 765 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte olduğu dönemden farklıdır. Yasal düzenlemeler bu bağlamda ele alındığında Kabahatler Kanunun oluşturulması yerindedir. Ancak Kabahatler Kanunu ceza hukukundan tam anlamıyla koparılmamıştır. Bu nedenle ki ÇAĞLAYAN'a göre Kabahatler Kanunu, İdari Yaptırımlar Kanunu adı altında yeniden düzenlenmeli ve idare hukuku ilkelerine göre oluşturulmalıdır.⁴

A. Kanunun Amacı ve Kapsamı

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 1. maddesinde bu kanunun amacı ve kapsamı düzenlenmiştir. Kanunun 1. maddesinde; "Bu kanunda; toplum düzenini, genel ahlâkı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla;

a) Kabahatlere ilişkin genel ilkeler,

³ Ramazan Çağlayan, *İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu)*, 1. Baskı, Ankara, 2006, s.123.

⁴ Çağlayan, a.g.e., s.124.

b) Kabahatler karşılığında uygulanabilecek olan idari yaptırımların türleri ve sonuçları,

c) Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci,

d) İdari yaptırıma ilişkin kararlara karşı kanun yolu,

e) İdari yaptırım kararlarının yerine getirilmesine ilişkin esaslar,

Belirlenmiş ve çeşitli kabahatler tanımlanmıştır." hükmü bulunmaktadır.

Kabahatler Kanununun 1. maddesine göre kanunun amacını toplum düzeni, genel ahlâk, genel sağlık, çevre ve ekonomik düzeni oluşturmaktadır. Ancak bu kanunun oluşturulma amacı madde gerekçesinde de belirtildiği gibi kabahatleri ceza kanunu kapsamında değerlendirilen suçlardan ayırma ve kabahatleri ceza hukuku kapsamından çıkarma eğilimidir. Bu eğilim neticesinde kabahatlerin bir yaptırıma tabi tutulması zorunluluğu Kabahatler Kanununun oluşturulmasına zemin hazırlamıştır. 765 sayılı Türk Ceza Kanununun yürürlükte bulunduğu zaman dilimi içinde kabahatler yalnızca 765 sayılı Türk ceza Kanununda düzenlenmemiştir birçok farklı kanunda kabahatlere ve yaptırımlarına rastlanılmaktaydı. İşte bu karmaşıklığı gidermek ve kabahatler açısından sistemli bir düzen oluşturmak için Kabahatler Kanunu düzenlenmiştir. Bu amaçlarla düzenlenen kabahatler Kanununda;

- Kabahatlere ilişkin genel ilkeler,
- İdari yaptırımlar ve sonuçları
- Kabahatler dolayısıyla karar alma süreci,
- İdari yaptırımları içeren kararlara karşı gidilebilecek kanun yolları,
- İdari yaptırımların yerine getirilmesi usulü, düzenleme altına alınmıştır.

Kabahatler Kanununun 1. maddesinin gerekçesinde anlatılan ve bizce üzerinde durulması gereken diğer bir husus ise Kabahatler Kanununda yer alan kabahatlerin sınırlayıcı olmamasıdır.

B. Genel Kanun Niteliği

Kabahatler Kanununun 3. maddesi kanunun genel kanun niteliğinde olduğunu belirtmektedir. Ancak kanunun 3. maddesi ilk haliyle Anayasaya aykırı bulunularak Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. İptal edilmeden önceki 3. madde "Bu kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanır." şeklindeydi. Anayasa Mahkemesi bu hükmü 01.03.2006 tarih ve 2005/108 esas ile 2006/35 sayılı kararı ile iptal etmiştir.⁵ Anayasa Mahkemesi iptal kararında;

"Başvuru kararında, kuralın, hukuk devletinin unsurlarından olan belirlilik ve hukuki güvenlik ilkeleri ve idarenin her türlü eylem ve işleminin idari yargı denetimine tabi tutulması gereği ile bağdaşmadığı bu nedenle Anayasanın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasında "idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır"; 40. maddesinin birinci fıkrasında "Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcılar olarak görev yaparlar"; 142. maddesinde "Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir"; 155.maddesinin birinci fıkrasında da "Danıştay, idari mahkemelerce verilen kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunda gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar" denilmektedir. Bu kurallara göre, Anayasa'da idari ve adli yargının ayrılığı kabul edilmiştir. Bu ayrım uyarınca idarenin kamu gücü kullandığı ve kamu hukuku alanına giren işlem ve eylemleri idari yargı, özel hukuk alanına giren işlemleri de adli yargı denetimine tabi olacaktır. Buna bağlı olarak idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasa koyucunun geniş takdir hakkının bulunduğu söylemek olanaklı değildir.

Ceza hukukundaki gelişmelere koşut olarak, kimi yasal düzenlemelerde basit nitelikte görülen suçlar hakkında idari yaptırımlara yer verildiği görülmektedir. Daha ağır suç oluşturan eylemler için verilen idari

⁵ 26236 sayılı 22.07.2006 günlü R.G. (Any. Mah.'nin kararının ayrıntıları için)

para cezalarına karşı yapılacak başvurularda kanunun idare hukukundan çok ceza hukukunu ilgilendirmesi nedeniyle adli yargının görevli olması doğaldır. Ancak, idare hukuku esaslarına göre tesis edilen bir idari işlemin, sadece para cezası yaptırımını içermesine bakılarak denetiminin idari yargı alanından çıkarılarak adli yargıya bırakılması olanaklı değildir

Bu durumda, itiraz konusu kuralla diğer yasalardaki kabahatlere yollama yapılarak, yalnızca yaptırımın türünden hareketle ve idari yargının denetimine tabi tutulması gereken alanlar gözetilmeden, bunları da kapsayacak biçimde başvuru yolu, itiraz, bunlara ilişkin usul ve esasların değiştirilmesi, Anayasa'nın 125. ve 155. maddelerine aykırıdır, Kural'ın iptali gerekir." şeklindeki gerekçeye dayanmıştır.

Anayasa Mahkemesi ayrıca iptal kararının yasada boşluk oluşmaması ve yasa koyucunun bu süre içinde yeni bir düzenleme yapabilmesi için 6 ay sonra yürürlüğe girmesini de karara bağlamıştır.

Yasama organı iptal edilen ve bu nedenle oluşan yasa boşluğunu ortadan kaldırmak maksadıyla 6.12.2006 yılında 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla yeni bir düzenleme yapmıştır. 5560 sayılı Kanunun 31. maddesi ile Kabahatler kanununun 3.maddesi ile şu şekilde değiştirilmiştir: "Bu Kanunun;

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır."

C. Zaman Bakımından Uygulama

Zaman bakımından uygulamaya ilişkin Kabahatler Kanunu 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa atıfta bulunmuştur. Zaman bakımından uygulamayı içerir Kabahatler Kanunu 5.madde "1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında

öngörülen idari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir.

2) Kabahat, failin icrai veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin olduğu zaman, bu bakımdan dikkate alınmaz" hükmüne amirdir.

Kabahatler Kanunun atıfta bulunduğu zaman bakımından uygulamayı içerir hüküm 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 7. maddesinde anlatılmıştır. Söz konusu madde ise " (1) İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. İşlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmaz ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanamaz. Böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükmolünmüştü infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkar. (2) Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise , failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur" hükmünü içermektedir.

Kabahatleri bu kurala uyarlısak işlendiği zaman yürürlükte olan kanunda kabahat sayılmayan bir fiilden dolayı kimse cezalandırılmayacağı gibi işlendikten sonra yürürlüğe konulan kanunla kabahat sayılan fiile de ceza verilemez. Bu kurala rağmen kişi hakkında idari yaptırım kararı verilirse kanuni neticeleri meydana gelmez.

Kabahatin işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunun hükümleri arasında fark bulunursa failin lehine olan kanun uygulanır.⁶ Ancak idari yaptırımların uygulanmasına ilişkin hükümlerde

⁶ "...5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Genel Kanun Niteliği" başlıklı 3. maddesinde; bu Kanun'un idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerin, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, diğer genel hükümlerinin, 'idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanacağı, "Zaman Bakımından Uygulama" başlıklı 5. maddesinin 1. Fıkrasının göndermede bulunduğu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin 2. numaralı fıkrasında ise; suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümlerinin farklılığı halinde, failin lehine olan kanunun uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu yasal düzenlemeler uyarınca, 4054 sayılı Kanun 16. maddelerinin ikinci fıkrasında yapılan değişikliğin davacı lehine bir sonuç doğurup doğurmadığı önem arz etmektedir. Davacı şirkete, 4054 sayılı Kanun'un işlem tesis tarihinde yürürlükte olan 16. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, süregelen eylemin saptandığı tarih olan, soruşturmanın açıldığı 24.03.2005 tarihinden bir önceki mali yıl olan 2004 yılı gayri safi geliri üzerinden para cezası

lehe veya aleyhe karşılaştırılması yapılmaz. İdari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi açısından derhal uygulama kuralı geçerlidir.

Son olarak da kabahatin işlenmiş sayılacağı zaman üzerinde duralım. Kabahatin işlenmiş sayılması için neticenin doğması aranmaz. Burada Kabahatler Kanunu failin icrai veya ihmali davranışını gerçekleştirmiş olmasını yeterli görmektedir. Yani netice oluşmamış dahi olsa davranış gerçekleştiği anda kabahat oluşmuş sayılır. Bu itibarla zaman bakımından değerlendirmeyi de davranışın gerçekleştiği ana göre yapmak gerekmektedir.

D. Yer Bakımından Uygulama

Yer bakımından uygulamaya ilişkin Kabahatler Kanunun 6. maddesi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunun yer bakımından uygulamayı içerir 8. maddesinin hükümlerinin kabahatler açısından da uygulanması gerektiğini belirtmektedir.

Durumu kabahatler açısından değerlendirirsek Türkiye'de işlenen kabahatler hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde kabahat, Türkiye'de işlenmiş sayılır. Bu hükme göre kabahatin Türkiye'de işlenmiş sayılabilmesi için hareketin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi gerekmektedir. Ceza hukukunda suçun işlendiği yeri tespit için ikili bir ayrıma gidilmiştir.⁷ Buna göre; hareket ile netice aynı anda gerçekleşiyorsa ani suç olur ve burada yer bakımından tereddüt hasıl olmaz. Ancak hareket ve netice arasında zaman varsa ve hareket farklı netice farklı bir ülkede gerçekleşmişse o zaman yer bakımından yetkili ülkenin tespit edilmesi gerekir. Bunun tespiti açısından hareket, netice ve karma teori

verildiğinden, anılan maddede yapılan değişiklik uyarınca ise, nihai karar tarihi olan 03.10.2006 tarihinden bir önceki mali yıl olan 2005 yılı gayri safi geliri üzerinden para cezası verilmesi gerektiğinden, Dairemizin 26.05.2009 tarihli ara kararı ile taraflardan, davacı şirketin 2005 yılı gayrisafi geliri sorulmuş olup, gelen yanıtlarla dosyada mevcut 2004 yılı gayri safi gelirin karşılaştırılmasından, daha düşük olduğu belirlenen 2004 yılı gayri safi geliri üzerinden para cezası verilmesinin davacı şirketin lehine bulunduğu, diğer bir deyişle, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin ikinci fıkrasında daha sonra yapılmış olan değişikliğin davacı şirket lehine bir durum yaratmadığı saptanmıştır...” Danıştay 13.D. 19.10.2009T, 2007/2894E, 2009/9215K, www.kazanci.com

⁷ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, Ankara, 2005, s.137.

ayrımı yapılmıştır.⁸ Hareket teorisine göre hareket nerede yapılmışsa suç orada işlenmiş sayılır ve hareketin yapıldığı ülke kanunları uygulanır. Netice teorisinde neticenin gerçekleştiği ülke kanunları geçerli olur. Karma teoride ise hem hareketin yapıldığı hem de neticenin gerçekleştiği ülke yer bakımından yetkilidir. Burada önemli olan hangi ülkenin olaya ilk el koyduğudur. Durumla ilgili ilk işlemler hangi ülkede yapılmışsa yer bakımından o ülke kanunları uygulanır. 5237 sayılı Türk ceza Kanunu hareket ve netice arasında zamanın olması ve hareket ile neticenin farklı ülkelerde gerçekleşmesi durumunda karma teoriyi benimsemiştir.

5237 sayılı Türk ceza Kanunun 8. maddesinin 2. fıkrasını kabahatler açısından incelediğimizde: kabahat; Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında, açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla, Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı işlendiğinde Türkiye'de işlenmiş sayılır.

Ceza hukukunda yer bakımından uygulama açısından mülkilik ve şahsılık ilkeleri geçerlidir.⁹ Mülkilik ilkesinde failin vatandaşlığı önemli değildir. Önemli olan suçun işlendiği ülkedir. Şahsılık ilkesinde ise failin vatandaşlığına bakılır. Fail hangi ülkenin uyruğunda ise nerede suç işlerse işlesin o ülkenin kanunlarına tabidir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu bu ilkelerden mülkilik ilkesini benimsemiştir. Şahsılık ilkesini ise sınırlı olarak kabul etmiştir.

Türk Ceza Kanunun benimsemiş olduğu mülkilik ilkesinde suçun işlendiği ülkenin yetkili olduğunu belirtmiştik. Ülke deyiminden ne anlamamız gerektiğini ise gerçek ülke ve sanal ülke olarak yapılan ayrımla açıklamak yerinde olacaktır.¹⁰ Gerçek ülke Türk hava, kara ve karasularını anlatmaktadır. Hava sahası ülkenin kara ve karasuları üstünde bulunan sahayı ifade eder. Kara sahası ülkenin topraklarını, toprak altını, göllerini, ırmaklarını, yeraltı sularını kapsar. Karasuları ise ülkenin denizlerinden belirli

⁸ Nur Centel, Hamide Zafer, Özlem Çakmut, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4. Bası, İstanbul, 2006, s.117-119.

⁹ Dönmezer, Erman, a.g.e., s.220.

¹⁰ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s.123.

bir uzaklığa kadar olan kısmı için kullanılan terimdir. Türk karasularının uzunluğu 6 deniz milidir.¹¹ Sanal ülke ise açık denizlerde Türk bayrağını taşıyan sivil hava, deniz ve demir yolları araçları, Türk bayrağını taşıyan savaş deniz ve hava taşıtları, Türkiye'nin kıt'a sahanlığında ve münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'nin gerçek ve sanal ülkesinde işlenmiş suçlarda Türk kanunları uygulanır. Mülkilik ilkesi kabahatler açısından da geçerlidir.

Şahsilik ilkesinin kabahatler açısından incelersek, şahsilik ilkesinde failin vatandaşlığı önem arz etmektedir. Şahsilik ilkesi mülkilik ilkesinin bir istisnası olarak da değerlendirilebilir. Çünkü ülke sınırları içinde suç işleyen herkes o ülkenin kanunlarına tabidir ancak bazı kişiler açısından bu kural uygulanmaz. Yabancı asker kişiler, yabancı diplomatlar, yabancı milletvekilleri ve yabancı devlet başkanları Türkiye'de işledikleri suçlarda Türk kanunlarına değil vatandaşları oldukları ülkenin kanunlarına tabi olurlar. Ancak bu durumun sınırlı da olsa istisnaları vardır. Bu kişiler görevlerinin gereği olarak bir kabahat işlerse vatandaşları oldukları ülkenin kanunlarına göre, kişisel olarak bir kabahat işlerse Türk kanunlarına göre cezalandırılır.

III. KABAHAATİN UNSURLARI

A. Kanunilik İlkesi

Kabahatler Kanunun 4. maddesi kanunilik ilkesi başlığını taşımaktadır. Bu madde kanunilik ilkesini kabahatler açısından şöyle değerlendirmiştir. Buna göre;

1. Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi, kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir.

¹¹ 20.5.1982 gün ve 2674 sayılı Krs. Kan.(Uyp mevzuat programı)

2. Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı ancak kanunla belirlenir.

Kabahatler Kanunu 4. maddeyi irdelemeye geçmeden önce konuyla ilgili 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 2. maddesine de kısaca değinmekte fayda var. Türk Ceza Kanunun 2. maddesi bir Anayasal hükmü tekrar ederek "kanunda açıkça suç olmayan bir fiil için kimseye ceza verilemez ve kanunda düzenlenmiş suç için öngörülen cezadan başka bir ceza verilemez" demektedir. Ayrıca aynı maddenin 2. fıkrasında "İdarenin düzenleyici işlemleri ilk suç ve ceza konulamaz" şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Türk ceza Kanunun 2. maddesinin son fıkrası ise suç ve ceza içeren hükümlerde kıyas yasağı öngörmüştür. Türk Ceza Kanunun 2. maddesi üç kriter üzerinde durmuştur.¹² Bunlar; kanunsuz suç ve ceza olmaz, idare düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza oluşturamaz, suç ve cezalarda kıyas yapılamaz.

Kabahatler Kanununda Türk ceza Kanunundan daha esnek bir düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Kabahatler Kanunu 4. maddeye göre kanunsuz kabahat olmaz ancak idarenin düzenleyici işlemiyle kabahat oluşturulabilir. Demek istediğimiz idarenin düzenleyici işlemiyle kabahat oluşturabilmesi kanuna ve kanunun oluşturduğu çerçeveye bağlı kalmasına bağlıdır. Burada idarenin keyfiliği engellenmeye çalışılmıştır. Görüldüğü gibi Türk Ceza Kanununda ki düzenlemenin aksine kabahatler kanunla veya idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle oluşabilir. Halbuki suçlar ve cezalar ancak kanunla oluşturulabilir.

Kabahatler Kanununda kabahatlerin karşılığında uygulanacak yaptırımların türü, süresi ve miktarı kanunla belirlenir demekle ikili bir ayrıma gidilmiştir. Kabahatler, kanunla veya idarenin genel ve düzenleyici işlemiyle oluşturulabilir derken kabahatler karşılığında uygulanacak yaptırımların yalnızca kanunla belirleneceği ifade edilmiştir. Kabahatler karşılığında uygulanacak yaptırımlar açısından Türk Ceza Kanunun ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

¹² Mustafa Ekinci, *Anlatımlı Gerekçeli Kabahatler Kanunu ile İdari Suç ve Cezalar*, Ankara, 2005, s.18.

B. Maddi Unsur

Kabahatler açısından maddi unsur fail ve hareketten ibarettir. Fail kabahati işleyen gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Hareket ise failin kabahati işlemek için yaptığı fiildir. Fail icrai bir hareketle kabahat işleyebileceği gibi ihmali bir davranışıyla da kabahat işleyebilir.

1. Fail

a. Failin Gerçek Kişi Olması

Kabahatler Kanunu gerçek kişi fail hakkında bir tanımlama yapmamıştır. Bu nedenle genel hukuk kuralları çerçevesinde gerçek kişiyi incelememiz Kabahatler Kanununa aykırı olmayacaktır. Kişi haklardan faydalanan ve bu hakların sahibi olabilen bir varlıktır.¹³ Gerçek kişi tam ve sağ doğumla haklara sahip olan insandır. Tam ve sağ doğan her insan ana rahmine düştüğü andan itibaren hak sahibi olur. Kural olarak her gerçek kişinin hak ehliyeti vardır. Ancak hak ehliyetine ilişkin bazı sınırlamalar TMK tarafından getirilmiştir. Örneğin 15 yaşındaki bir kişi evlenme ehliyetine sahip değildir.

Gerçek kişiler açısından hak ehliyeti kadar önemli olan bir diğer unsur ise fiil ehliyetidir. Fiil ehliyeti kendi fiiliyle hak ve borç edinebilme ehliyetidir. Kural olarak her gerçek kişinin hak ehliyeti vardır ancak her gerçek kişinin fiil ehliyeti yoktur. Gerçek kişilerin fiil ehliyetine sahip olabilmeleri için ayırt etme gücüne sahip olmaları, kısıtlı olmamaları ve ergin olmaları gerekmektedir. Ergin ve ayırt etme gücüne sahip kısıtlı olmayan kişiler fiil ehliyetine ve kural olarak hak ehliyetine sahiptirler.

Kabahatler açısından baktığımızda ise kusur yeteneğine sahip her kişi işlediği kabahatten sorumludur. Kanunda yer alan kabahati işleyen ve kusur yeteneğine sahip olan kişi fail, iştirak eden fail gibi sıfatların sahibi olur ve cezalandırılır.

¹³ Bilge Öztan, **Medeni Hukuk'un Temel Kavramları**, 18. Bası, Ankara, 2005, s.221.

b. Failin Tüzel Kişi Olması

Tüzel kişi T.M.K. 'nın 47. maddesinde "Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanır." şeklinde tanımlanmıştır. Tüzel kişilerin yaradılış gereği insana özgü nitelikte olanlar dışında tüm haklara ve borçlara sahiptir. Ayrıca tüzel kişiler kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahipse fiil ehliyetine de sahiptir. Bu genel açıklamadan sonra Kabahatler Kanunun tüzel kişi failer hakkındaki düzenlemesine değinebiliriz.

Kabahatler Kanunu 8. madde organ veya temsilcinin sorumluluğu başlığı altında tüzel kişiler hakkındaki düzenlemeyi anlatmaktadır. Bu düzenlemede bahsi geçen "işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idari yaptırım uygulanabilir" cümlesinden tüzel kişi failerin de cezalandırılabileceğini anlamaktayız.

Kabahatler Kanununa göre bir tüzel kişi adına faaliyet gösteren organ veya temsilciyle, organ ve temsilcilik sıfatı olmasa dahi tüzel kişi için faaliyette bulunan gerçek kişi görevi nedeniyle bir kabahat işlerse bu kabahatten tüzel kişi sorumlu tutulabilir. Cümleden de anlaşılacağı üzere tüzel kişinin sorumluluğu mutlak değildir sorumlu tutacak merciin takdirine bırakılmıştır.

Kabahatler Kanunu 8. madde de tüzel kişinin organın veya temsilcisinin sorumluluğunun yanında gerçek kişilerin temsilcisine ve gerçek kişilerin temsil edilen sıfatıyla sorumlu tutulduğu durumlara da değinilmiştir. Buna göre temsilci temsil ettiği kişinin adına veya bu sıfatı ile bağlantılı olarak hareket ettiği durumlarda bir kabahat işlerse idari yaptırım gerçek kişi hakkında da uygulanır. Aynı şekilde gerçek kişiye ait bir işte çalışan kişi bu işle bağlantılı olarak bir kabahat işlerse iş sahibi kişiye de idari yaptırım uygulanabilir. Burada yine dikkatimizi çeken unsur idari yaptırım kararı verecek olan merciinin temsil edilen veya iş sahibi olan gerçek kişiye idari yaptırım uygulamasındaki takdir hakkıdır.

Kanun koyucu 8. madde de bir hususa daha değinmiştir. Buna göre; organ veya temsilci için ya da temsil edilen kişi için kanun bazı özel nitelikler arasa ve organ, temsilci veya temsil edilen kişiler için bu özel nitelikler olmasa dahi sorumluluk kalkmaz. Yine aynı maddeye göre organ veya temsilci veya hizmet ilişkisinin temelini oluşturan işlem hukuka aykırı dahi olsa organ, temsilci ve temsil edilen kişinin sorumluluğu devam eder ve bu kişiler hakkında idari yaptırım uygulanabilir.

2. Hareket

Hareket insan tarafından sergilenen davranıştır. Hareket, belli bir hedefe varmak için bu hedefe yönelik yapılan eylemdir.¹⁴ Hareketin kabahatler kanunu için önemi, insanın kabahate yönelik olarak ve kanunda ifade edilen şekilde hareket etmesiyle başlar.

Hareket hukuk içinde çok genel bir ifadedir. Hem özel hukuk hem kamu hukuku insan hareketlerini çeşitli sınıflara ayırmış ve kategorize etmiştir. Örn: İhmali, icrai, kasıtlı-taksirli vb.

Hareketin kabahatler hukukunda değerlendirilmesi iradeli olarak yapılmasına bağlıdır. İnsan ancak iradesiyle yaptığı eylemlerden sorumlu tutulabilir. İradesiz şekilde, içgüdüsel davranışlar hareket sayılmaz.¹⁵

a. İcrai Hareket

İcrai hareket failin olumlu veya olumsuz bir davranışdır. Bu olumlu veya olumsuz davranışlarıyla fail kanunun öngördüğü ve kabahat saydığı değişikliği dış dünyada yapmış olur. İcrai hareket kanunun kabahat saydığı şekilde hareket eden ve bu hareketiyle kabahati işleyen failin eylemidir. Örn: Çöp dökmenin yasak olduğu bir yerde fail çöp dökerse icrai bir hareketle çöp dökme kabahatini işlemiş olur. Özetle icrai hareketle fail kanun tarafından

¹⁴ Nevzat Toroslu, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 8. Baskı, Ankara, Savaş Yayınları, 2005, s.82.

¹⁵ Centel, Zafer, Çakmut, a.g.e., s.239.

yasaklamış bir hareketli yapmaktadır. Suçlar ve kabahatler genellikle icrai bir hareketle işlenir.

b. İhmali Hareket

Kanun tarafından kişilere yüklenmiş icrai bir hareketin yapılmaması sonucunu doğuran aslında bazen tam olarak hareket niteliğinde olmayan ve genelde failin hareketsizliği neticesinde meydana gelen hukuka aykırılıktır.¹⁶

İhmali hareketiyle kabahati işleyen kişi aslında bir davranış içerisinde değildir. Ancak iradi olarak kabahati işlemektedir. Kanun faile bir eylemi yapmasını emreder ancak fail yapmamada direnirse kabahat işlemiş olur ve sorumlu tutulur. Ancak Kabahatler Kanununun 7. maddesi ihmali davranışla kabahatin işlenmesinde ihmali hareketin varlığını tek başına yeterli görmemiş ve kişinin belli bir icrai davranışta bulunma hususunda hukuki yükümlülüğün varlığını aramıştır. Burada ifade edilen hukuki yükümlülüğün nasıl meydana gelmesi gerektiği hususu açıklanmamıştır. Bilindiği üzere hukuki yükümlülük kanun tarafından öngörülebileceği gibi kişiler sözleşme yaparak da böyle bir hukuki yükümlülük altına girebilir. Kanun, kanundan veya sözleşmeden kaynaklanan hukuki yükümlülük ayırımına gitmeden her türlü hukuki yükümlülüğü kapsayan bir ifade kullanarak bu düzenlemeyi meydana getirmiştir. Özetle Kabahatler kanunu ihmali hareketle bir kabahatin işlenebilmesi için ihmali davranışı gerçekleştiren kişi açısından bu davranışı yapmasına kişinin icrai davranışta bulunmasını gerektiren hukuki bir yükümlülüğün olmasını aramaktadır.

3. Manevi Unsur

Manevi unsur failin kabahati işlerken içinde bulunduğu durumu yansıtan, failin gerçek iradesini ifade eden ve fiili gerçekleştirirken varmak istediği noktayı gösteren etkidir.

¹⁶ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006, s.196.

Türk Ceza sistemi manevi unsuru iki kısımda ele almıştır. Buna göre fail suçu ya kasten ya da taksirle işler. Failin kasti veya taksirli eylemine kusur da denmektedir. Ceza sistemine göre kural olarak suçlar kasten işlenir ancak bazı durumlarda taksirle de işlenir. Yani taksirle işlenebilen suçların sayısı çok daha azdır. Kabahatler Kanununda ise kabahatler aksine bir düzenleme bulunmayan hallerde hem kasten hem de taksirle işlenebilir.

Kabahatler kanunu açısından kabahati işleyen kişiye yaptırım uygulanabilmesi için bu kişinin en azından taksirle hareket ettiği kabul edilebilir olmalıdır. Yani kabahatler açısından objektif sorumluluk kabul edilmemiştir.

a. Kast

Kişi sonucunu bilerek ve isteyerek bir eylemde bulunuyor ise burada kasıttan söz edilir. Kast neticenin öngörülmesi ve öngörülen neticenin istenmesinden ibarettir.¹⁷ Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 21. maddesi kasti "suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir" şeklinde tanımlamıştır. Daha öncede ifade ettiğimiz gibi Türk Ceza Kanunu failin kural olarak kasten hareket ettiğini kabul eder ve cezalandırır ancak taksirli fiili istisnai olarak gördüğü için Türk Ceza Kanunun 22. maddesinde de ifade edildiği gibi açıkça taksirle işlenebilir şeklindeki ifadeleri içeren hükümlerle cezalandırılır. Yani ceza sistemimize göre failin taksirli davranışı nedeniyle cezalandırılabilmesi ancak kanunda bundan açıkça bahsedilmiş olmasına bağlıdır. Dolayısıyla taksirli eylem neticesinde cezalandırma tamamen yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Yasa koyucu tarafından taksirin yeterli görüldüğü durumlarda davranışın kasten işlenip işlenmediği araştırılmaz.¹⁸

Türk Ceza Kanunu kasti, olası kast ve kast olarak iki şekilde sınıflandırmıştır. Türk Ceza Kanununa göre kişi suçun kanuni tanımındaki

¹⁷ Faruk Erem, Ahmet Danışman, M. Emin Artuk, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 1997, s.443; Doğan Soyaslan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 1998, s.438.

¹⁸ Fatih Selami Mahmutoglu, **Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzenli Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırım Regimi**, İstanbul, 1995, s.138.

unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen fiili işlerse olası kasttan söz edilir. Burada olası kastı kasıttan ayıran en önemli fark kişinin olası kasıttaki öngördüğü sonucu yoğun bir şekilde istememesi daha doğru bir ifadeyle öngördüğü sonucun gerçekleşeceğini düşünmesine rağmen bu sonucu istememesidir. Örneğin bir kişi öldürmek için onun geçtiği yola bomba koyan fail bomba patladığında başka kişilerin de zarar görebileceğini öngördüğü halde aslında bunu istememekte sadece öldürmek istediği kişinin ölmesini istemektedir.

Kabahatler Kanunu kastı düzenlerken ayrıntılı bir açıklama yapmamış, kast ve olası kast şeklinde bir ayrıma gitmemiştir. Dolayısıyla kabahatlerin hem kastla hem de olası kastla işlenebileceği kabul edilebilir.

b. Taksir

Taksir, davranışı bilerek ve isteyerek yapan kişinin yaptığı eylem neticesinde gerçekleşen sonucu istememesidir. Taksir daha öncede belirttiğimiz üzere ceza hukukunda istisnai olarak bazı suçlar açısından düzenlenmiştir. Yani kişilerin her taksirli eylemi cezalandırılmaz. Kanunda bu konuda açıkça bir düzenleme bulunması gerekmektedir.

Türk Ceza Kanun 22. maddesi taksirli eylemi taksir ve bilinçli taksir şeklinde ayrı bir alt gruba ayırmıştır. Bu maddeye göre kişi öngördüğü neticeyi istememesine rağmen netice gerçekleşirse bilinçli taksirden söz edilir. Örneğin kişi aşırı hızlı bir şekilde araç kullanırken bir yayaya zarar vereceğini öngörebilir ancak kişi ben çok iyi bir şoförüm kimseye zarar vermem iradesiyle hareket etmiş ve bir yayaya zarar verirse burada bilinçli taksirden söz edilir. Örnekten de anlaşılacağı üzere kişi eylemi yaparken kendi yeteneklerine ve özelliklerine fazla güvenerek hareket etmektedir.

Kabahatler açısından taksir veya bilinçli taksir ayrımı da yapılmamıştır. Kişi taksirle veya taksirle de bir kabahat işleyebilir.

Kast ve taksir kurumlarıyla ilgili olarak belirtilmesi gereken ve ceza hukuku ile kabahatler hukukunu birbirinden ayıran bir diğer unsur ise kastın genel nitelikte cezalandırılır eylem olması taksirin ise daha istisnai olarak

düzenlenmiş olmasıdır. Kabahatler Kanunu açısından ceza hukukunda olduğu gibi kabahatin kasten işlenmesi asıldır diyemeyiz. Kabahatler Kanunu 9. madde böyle bir düzenleme yoluna gitmemiş ve kabahatin kasten veya taksirle işlenebileceğini öngörmüştür. Yani taksirle kabahat işlenmesi istisnai olarak düzenlenmemiştir. Bir kabahat hem taksirle hem de kasten işlenebilir. Dikkat edilmesi gereken tek unsur ise kanunda açıkça kasten veya taksirle işlenebilir şeklinde bir düzenleme olup olmadığıdır.

IV. HUKUKA UYGUNLUK SEBEPLERİ VE KUSURLUĞU ORTADAN KALDIRAN SEBEPLER

A. Hukuka Uygunluk Sebepleri

1. Genel Olarak

Ceza hukuku bağlamında suç teşkil eden her fiil için kanun koyucu tarafından bir yaptırım öngörülmüştür. Ancak bazı hallerde suç teşkil eden fiilin işlenmesi suç teşkil etmez ve böyle bir durumda fail hakkında herhangi bir cezai yaptırım uygulanmaz.¹⁹

Hukuka uygunluk nedenleri adı üzerinde olduğu gibi hukuka uygun oldukları kabul edildiğinden fail hakkında herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır. Aynı durum Kabahatler içinde geçerlidir. Zira Kabahatler Kanununun hukuka uygunluk nedenlerine ilişkin 12. maddesi Kabahatler Kanununda aksine hüküm bulunmayan hallerde Türk Ceza Kanunu'nun hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlerine ilişkin hükümlerinin uygulanacağını açıkça belirtmiştir.²⁰

¹⁹ Yusuf Yaşar, "Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Bir Meslek veya San'atın İcrası", **e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık Dergisi**, Mayıs 2006, s.51.

²⁰ Mustafa Karabulut, **İdari Yaptırımların Hukuki Rejimi**, Ankara, 2008, s.148; Toruslu, a.g.e., s.135; Demirbaş, a.g.e., s.239.

2. Kanunun Hükmü ve Amirin Emri

5237 sayılı Türk Ceza Kanunumuzun hukuku uygunluk sebeplerine ilişkin ilgili hükümlerinin kabahatler bakımından da uygulanacağını Kabahatler Kanunu'nun 12. maddesinde belirtildiğine yukarıda değinmiştik. Bu bağlamda Türk ceza Kanunumuzun "Kanunun Hükmü ve Amirin Emri" başlıklı 24. maddesi kabahatler içinde geçerlidir. Türk Ceza Kanunumuzun 24. maddesinin 1. fıkrasında kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilemeyeceği açıkça belirtilmektedir. Bu itibarla kanundan doğan yetkisini hukuka uygun olarak kullanan bir kişinin eylemi kabahat teşkil etse bile o kişinin eylemi hukuka uygun sayılacağından herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır.

Örneğin hasta ve hastalarla temasta bulunan hayvanların zabıta görevlileri tarafından öldürülebileceği Hayvan Sağlığı Zabıtası Kanununda belirtilmektedir. Böyle bir durumda hayvan öldüren zabıta görevlisinin eylemi hayvanların öldürülmesini yasaklayan hayvanları Koruma Kanununa muhalefet sayılmayacaktır.²¹

Türk Ceza Kanunumuzun 24. maddesinin 2. fıkrasında ise yetkili bir merciden verilen ve yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayanın sorumluluğunun bulunmadığı belirtilmiştir. Ancak bu duruma aynı maddenin 3. fıkrasında istisna getirilmiş ve konusu suç teşkil eden emrin hiç bir suretle yerine getirilemeyeceği aksi taktirde hem emri yerine getirenin hem de emri verenin sorumlu tutulacağı belirtilmiştir.

3. Meşru Savunma

5237 sayılı Türk Ceza Kanunumuzun 25. maddesinde gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilemeyeceği belirtilmiştir.

²¹ İsmail Yalçın, *Yeni Ceza Adalet Sisteminde Kabahatler*, Diyarbakır, 2006, s.44.

Yine Kabahatler Kanunumuzun 12. maddesinde belirtilen atıfla meşru savunma müessesesinin kabahatler bakımından da uygulanacağı açıktır. Örneğin yolun ortasında bulunan yakınına bir aracın çarpacağını gören bir kişinin kırmızı ışıkta geçerek yakınına kurtarması durumunda bu kişinin eyleminin kabahat oluşturduğu düşünülemez.

4. İlgilinin Rızası

Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyeceği Türk Ceza Kanunumuzun 26. maddesinin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Örneğin ev aletleri satması için kendisini evine çağıran bir kişinin evine giden satıcının eylemi ilgisinin rızası olması sebebiyle mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etme kabahatini oluşturmayacaktır.

5. Hakkın Kullanılması

Türk Ceza Kanunumuzun 26. maddesinin 1. fıkrasında hakkını kullanan kişiye ceza verilemeyeceği belirtilmektedir. Kişiye kanunlarca verilmiş hakkın hukuki sınırları içerisinde kullanılması durumunda bu kişilerin eylemler hiç bir zaman kabahat oluşturmayacaktır.

6. Zorunluluk Hali

Zorunluluk hali Türk Ceza Kanunumuzun 25.maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Burada gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden faile ceza verilemeyeceği belirtilmektedir.

Zorunluluk hali müessesesinin temelinde canlıların tehlikeye göstermiş oldukları doğal tepkinin varlığı yer almaktadır.²²

Zorunluluk halinin kabahatler hukukuna ilişkin en tipik örneği acilen bir yakınını hastaneye götürmesi gereken bir kişinin hastaneye daha çabuk gidebilmek maksadıyla trafik kurallarını ihlal etmesidir.

Burada tartışılması gereken bir husus zaruret hali müessesesinin teknik anlamda bir hukuka uygunluk nedeni olup olmadığıdır. 5271 sayılı C.M.K.'nın 223.maddesinde ceza duruşmalarının sona ermesi durumunda hangi hallerde hangi hükümlerin verileceği belirtilmektedir. 223. maddenin 2. fıkrasının (d) bendinde olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması durumunda fail hakkında beraat karara verileceği belirtilmektedir. Aynı maddenin 3. fıkrasının (b) bendinde ise yüklenen suçun hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi durumunda kusurun bulunmaması sebebiyle ceza verilmesine yer olmadığı kararı verileceği belirtilmektedir. Madde metninden zaruret halinin hukuka uygunluk nedenlerinden olmadığı, hukuka uygunluk hallerinin varlığı halinde beraat kararı, zaruret halinde ise ceza verilmesine yer olmadığı kararı verileceği anlaşılmaktadır. Aynı husus yukarıda açıklanan bağlayıcı emrin yerine getirilmesi içinde söz konusudur. Ceza Muhakemeleri Kanununun 223. maddesindeki ayrım nedeniyle kanun koyucunun zaruret hali ile bağlayıcı emrin yerine getirilmesini teknik anlamda hukuka uygunluk nedeni olarak görmediği sadece bir cezasızlık nedeni olarak gördüğü açıkça anlaşılmaktadır.

B. Kusurluluğu Etkileyen Sebepler

1. Genel Olarak

Hukuka uygunluk nedenleri gibi kusurluluğu etkileyen nedenler bakımından da aksine hüküm bulunmayan hallerde Türk Ceza Kanunumuzun

²² Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku**, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005, s.148.

ilgili hükümlerinin uygulanacağı Kabahatler Kanununun 12. maddesinde belirtilmiştir.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere kusurluğu ortadan kaldıran nedenlere ilişkin olarak Kabahatler Kanununda herhangi bir düzenleme bulunması durumunda T.C.K.'nın ilgili hükümleri uygulanmayacaktır. Örneğin Kabahatler Kanununda akıl hastalığı ve yaş küçüklüğüne ilişkin hükümler bulunması sebebiyle Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanmayacaktır. Ayrıca Kabahatler Kanununun 12. maddesindeki düzenleme sadece kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlere ilişkindir. Zira haksız tahrik gibi kusurluluğu azaltan sebepler yönünden de Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanamayacaktır. Bu husus madde gerekçesinde de açıkça belirtilmiştir.²³

2. Sorumluluk

a. Akıl Hastalığı

Kabahatler Kanununun 11.maddesinin 2. fıkrasında akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idari para cezası uygulanamayacağı belirtilmiştir. Kabahatler Kanunun akıl hastalığını düzenleyen 11. maddesiyle T.C.K.'nın akıl hastalığını düzenleyen 32.maddesi benzerlik göstermektedir. Ancak değinilmesi gereken bir husus akıl hastalığının tespitinin ne şekilde gerçekleştirileceğidir. Ceza yargılaması açısından her hangi bir sorun yoktur. Çünkü 5271 sayılı C.M.K.'nın Gözlem Altına Alınma başlıklı 74. maddesi akıl hastalığının tespiti için izlenecek usulü açıkça düzenlemiştir. Anca kabahatler açısından kişinin akıl hastası olup olmadığının nasıl tespit edileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

²³ İbrahim Çiçek, **Kabahatler Kanunu**, İstanbul, Kazanı Hukuk Yayınevi, 2007,s.47.

Her şeyden önce kişinin isnad yeteneğine sahip olması, kusurlu hareket etmeye ehil olması durumunda kusurlu olabileceğinden söz edilebilir.²⁴ Herhangi bir fiilin sorumluluğunun faile yükseltilebilmesi için o kişide bulunan niteliklere isnat yeteneği denilir. Bunun için ise ilgilinin gerçekleştirdiği fiilin anlamını kavrayabilmesi ve hareketi isteyebilme yetisine sahip olması gerekmektedir.²⁵

b. Yaş Küçüklüğü

Kabahatler Kanununun sorumluluk başlıklı 11. maddesinin ilk fıkrasında ise kabahat teşkil eden fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanamayacağı belirtilmiştir. Türk Ceza Kanunumuzun 31. maddesi gereğince suçlar bakımından oniki yaşından küçük çocukların sorumluluğu bulunmamaktadır. Bu sınır Kabahatler Kanunumuzun 11. maddesinin 1. fıkrası gereğince kabahatler açısından onbeştir. Ancak T.C.K' nun 31. maddesinde çeşitli yaş aralıkları bakımından cezada indirim öngörülürken kabahatler açısından böyle bir uygulamaya gidilmemiştir. Bu bağlamdan sadece 15 yaşını doldurmamış çocuklar hakkında işledikleri kabahatler yönünde idari para cezası uygulanmayacak²⁶ bunun yanında 15-18 yaş aralığında bulunan çocuklar yönünden de uygulanan idari para cezaları yönünden herhangi bir indirime gidilmeyecektir.

Ancak Kabahatler Kanununun 11. maddesindeki düzenleme madde metninden de anlaşılacağı üzere sadece idari para cezalarına yöneliktir. Bu itibarla işlediği fiil kabahat teşkil eden bir çocuk hakkında kabahatler kanununda belirtilen diğer tedbirler uygulanabilecektir. Örneğin dilencilik

²⁴ Çağlayan, a.g.e., s.147.

²⁵ Demirbaş, a.g.e., s.298.

²⁶ “..Tüm dosya kapsamına göre, kayden 04/03/1991 doğumlu olup suç işlendiği 19/01/2005 tarihinde 15 yaşını doldurmadığı anlaşılan sanık hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nun “Sorumluluk” başlıklı 11/1. maddesinde yer alan “Fiilin, işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanmaz” düzenlemesi karşısında, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş...” Yarg. 2006/8269 E., 2006/19754 K., 27.12.2006 Tarihli kararı, www.kazanci.com

kabahatini işleyen 15 yaşından küçük çocuğun bu kabahatinden elde ettiği gelirlere el konularak mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilebilecektir.²⁷

3. Hata

Kabahatler Kanunumuzun 10. maddesinde "Türk Ceza Kanununun hata hallerine ilişkin hükümleri, ancak kasten işlenebilen kabahatler bakımından uygulanır" hükmü bulunmaktadır. İlgili madde gereğince taksirle işlenen kabahatler bakımından hataya ilişkin hükümler uygulanmayacaktır.

Hatayı düzenleyen T.C.K.'nın 30. maddesinde ise " - Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz, bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.

- Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

- Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

- İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi cezalandırılmaz" şeklindedir.

Bu durumda örnek vermek gerekirse bir işletme sahibinin işyerinin önünde bulunan su kovağını çöp kutusu zannederek içerisine çöp atan başka bir kişi hakkında idari para cezası uygulanmayacaktır.

4. Cebir ve Tehdit

Kabahatler Kanununun Hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenler başlıklı 2. maddesinin gerekçesinde cebir veya tehdit etkisinde olma durumu kusurluluğu ortadan kaldıran neden olarak gösterilmiştir. Bu bağlamda cebir veya tehdit altında kabahat işleyen bir

²⁷ Yüksel Erdoğan, **Kabahatler Kanunu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005, s.81.

kişinin de hukuki durumunu Kabahatler kanunun 12. maddesi atfıyla Türk Ceza Kanununa ilişkin hükümler çerçevesinde değerlendirmek gerekecektir.

T.C.K.'nın cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit başlıklı 28. maddesinde karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilemeyeceği bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişinin suçun faili sayılacağı düzenlenmesi bulunmaktadır.

Bu bağlamda cebir veya şiddet ve korkutma veya tehdit altında kabahat işleyen kişi işlediği kabahatten dolayı sorumlu tutulamayacaktır. Örneğin ölüm tehdidi altında pasaportsuz olarak ülkeyi terketmeye mecbur bırakılan bir kişi hakkında 5682 sayılı pasaport kanununun 33/1 maddesi gereğince idari para cezası uygulanmayacaktır. Böyle bir durumda kişiyi pasaportsuz olarak ülkeyi terk etmeye ölümle tehdit etmek suretiyle zorlayan kişinin kabahatler hukuku bağlamında T.C.K.'nın 28. maddesi gereğince sorumlu tutulması gerekecektir.

V. KABAHAİN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Kabahate Teşebbüs

5326 sayılı Kabahatler Kanunumuz kural olarak kabahatlere teşebbüsün cezalandırılmayacağını kabul etmektedir. Kabahatler kanununun teşebbüs başlıklı 13. maddesi kabahate teşebbüsün cezalandırılmayacağını ancak teşebbüsünde cezalandırılabilmesine dair ilgili kanunda hüküm bulunması halinde Türk Ceza Kanununun suça teşebbüse ve gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümlerinin kabahatler bakımından da uygulanacağını hükme bağlamıştır.

Kabahatler Kanununun 13. maddesinin tatbiki için öncelikle ilgili kanunlarda fiile teşebbüsün ayrıca yaptırıma bağlaması gerekmektedir. Yani kanun koyucu tarafından gerçekleştirilmek istenen fiile teşebbüs eyleminin kabahat olarak tanımlanması gerekmektedir. Aksi takdirde kabahate teşebbüs 13. madde gereği cezalandırılmayacağından Türk Ceza Kanunu

35.maddesinde belirtilen Teşebbüse ve 36. maddesinde belirtilen gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümler uygulanamayacaktır.

Teşebbüs eyleminin kabahat olarak belirlenmesine Türkiye Cumhuriyeti sınırlarını pasaportsuz olarak terkedenlerin veya buna teşebbüs edenlerin idari para cezası ile cezalandırılacağını belirten 5682 sayılı Pas. Kan.'nın 33. maddesi örnek olarak gösterilebilir.

B. Gönüllü Vazgeçme

Biraz önce bahsedildiği gibi Kabahatler Kanununu 13. maddesinde kabahatlere ilişkin gönüllü vazgeçme müessesesinin hangi durumlarda uygulanabileceği belirtilmektedir.

T.C.K.'nın gönüllü vazgeçmeyi düzenleyen 36. maddesi şu şekildedir;

Madde 36: Fail, suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçer veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse, teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz, fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır."

Yukarıda belirtilen T.C.K.'nın 36. maddesinin kabahatler yönünden uygulanabilmesi, Kabahatler Kanununun 13. maddesi gereği ilgili kanunlarda fiile teşebbüs halinin kabahat olarak düzenlendiği durumlarda mümkündür. Zira sadece teşebbüs eylemi kabahat olarak tanımlanmamışsa zaten kabahatler kanununun 13. maddesi bağlamında teşebbüsten dolayı ayrıca idari yaptırım uygulanmayacaktır.

C. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık gönüllü vazgeçmeden farklı olarak suçun işlenmesinden sonra yapılan ve eylemin etkileri ile neticelerin ortadan kaldırmasına yönelik davranıştır.

Türk Ceza Kanunumuzda etkin pişmanlık kurumu genel olarak her suç için düzenlenmemiş olup sadece bazı suçlar için düzenlenmiştir. Örneğin: hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas,

taksirli iflas, karşılıksız yararlanma ve yağma suçları için Türk ceza Kanununun 168. maddesinde etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu için Türk Ceza Kanunu 221. maddede iftira suçun için 269. maddede etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir.

Kabahatler Kanunumuzda da etkin pişmanlık kurumunu düzenleyen genel bir madde bulunmamaktadır. Kabahatler açısından da etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması için ilgili kabahate özgü etkin pişmanlık hükmünün açıkça kanunda belirtilmesi gerekmektedir.

Örneğin Kabahatler Kanunumuzun Çevreyi Kirlletme kabahatini düzenleyen 41.maddesinin 8. fıkrasında meydana gelen kirliliğin kişi tarafından derhal giderilmesi halinde idari para cezasına karar verilmeyebileceği belirtilmektedir. Bu hüküm teknik anlamda bir etkin pişmanlık hükmüdür.

D. İştirak

Kabahatlerde iştirak Kabahatler Kanununun 14. maddesinde düzenlenmiştir. Demirtaş'a göre iştiraktan söz edilebilmesi için tek kişi tarafından işlenmesi mümkün olan kasten işlenebilen bir suçun birden fazla kişi ile birlikte ortak olarak işlenmesi gerekmektedir.²⁸

Kabahatler Kanununun 14. maddesinin 1. fıkrasında kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında fail olarak idari para cezası verileceği belirtilmiştir. Madde metninden anlaşılacağı üzere Türk Ceza Kanunundaki gibi yardım eden ve azmettiren ayrımı yapılmamış kabahatin işlenişine iştirak eden herkesin fail olarak sorumlu tutulacağı öngörülmüştür. Bu itibarla kabahatin işlenilişine ister azmettiren sıfatıyla ister yardım eden sıfatıyla yer alan herkes fail olarak sorumlu tutulacaktır.²⁹

Maddenin 2. fıkrasında da özel faillik niteliğinin arandığı durumlarda kabahate iştirak eden ve bu niteliği taşıyamayan kişi hakkında da idari para

²⁸ Demirtaş, a.g.e., s.417.

²⁹ Çağlayan, a.g.e., s.109.

cezası uygulanacağı belirtilmektedir. Bu maddenin 3. fıkrasında ise “kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idari para cezası verilir.” denilmektedir. Bu fıkradan çıkan sonuç ise kabahate iştirakten bahsedebilmek için kasten ve hukuka aykırı olarak işlenmiş bir fiili varlığı yeterlidir. Ayrıca faillerden birisinin kusur yeteneğinin olmaması diğer faillerin sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.³⁰

Kabahatler kanununun 14. maddesinin son fıkrasında ise kanunda özel faillik niteliğini taşıyan kişi açısından suç, diğer kişiler açısından kabahat oluşturan fiilin, bu niteliği taşıyan ve taşımayan kişiler tarafından ortaklaşa işlenmesi halinde suça iştirake ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir. Son fıkra gereğince faillerden birinin özel faillik niteliği taşıması sebebiyle bu kişi açısından diğerleri için kabahat niteliği taşıyan fiil suç oluşturuyorsa özel faillik niteliği taşımayan diğer failler kabahatten dolayı sorumlu tutulmayacak. Türk Ceza Kanunu genel kısımda belirtilen suça iştirak hükümleri gereğince sorumlu tutulacaklardır.

E. İçtima

İçtima kurumu Kabahatler kanununun 15. maddesinde düzenlenmiştir. Madde metni 3 fıkradan oluşmaktadır. 1. fıkroda bir fiilin birden fazla kabahat oluşturma durumu 2. fıkroda aynı kabahatin birden fazla işlenmesi durumu ve kesintisiz fiille işlenen kabahatler 3. fıkroda ise bir fiilin hem kabahat hem de suç oluşturma duruma düzenlenmiştir. Kanun sistematğine uygun olarak içtima kurumuna üç bölümde incelemek faydalı olacaktır.

Kabahatler Kanununun 15. maddesinin 1. fıkrasında bir fiille birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası ön görülmüşse en ağır idari para cezasının verileceği, kabahatlerle ilgili olarak kanunda idari para cezasından başka idari

³⁰ Çağlayan, a.g.e., s.109.

yaptırımların da öngörülmüş olması durumunda söz konusu yaptırımların her birinin uygulamasına karar verileceği belirtilmektedir.³¹

3285 sayılı Hay. Sağ. ve Zab. Kan.'nın 47. maddesinin (b) bendinde, menşe şahadetnamesiz ve veteriner sağlık raporsuz olup menşei ile menşesinde salgın hastalık olmadığı tespit edilen hayvanları naklederken veya naklettiren görevliler tarafından yakalanan veya ele geçirilen hayvan sahiplerine yediyüzelli Türk Lirası idari para cezası verileceği belirtilmektedir. Aynı maddenin bir başka bendinde ise menşei şahadetnamesi veya veteriner sağlık raporu olmayan hayvan ve hayvan maddelerini taşıyan nakil vasıtalarının sahiplerine beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezası verileceği belirtilmiştir. Böyle bir durumda hayvan naklederken yakalanan kişi, hem hayvanların sahibi hem de vasıtanın sahibi ise belirtilen iki ayrı kabahati tek fiil ile işlediğinden cezası ağır olan kabahatten dolayı cezalandırılacaktır.³²

Kabahatler Kanununun 15. maddesinin 1. fıkrasında idari yaptırımlar yönünden ağır idari yaptırım, hafif idari yaptırım ayrımı gözetilmemesi ve işlenen kabahatlere ilişkin düzenlemelerde bulunan idari yaptırımların ayrı ayrı uygulanacağı belirtilmektedir. Zira idari yaptırımlar açısından idari para cezaları hariç olmak üzere ağır, hafif idari yaptırım ayrımı yapmak mümkün değildir.³³

15. maddenin 2. fıkrasında "aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idari para cezası verilir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde, bu nedenle idari yaptırım kararı verilinceye kadar fiil tek sayılır." hükmü bulunmaktadır. Madde metni teknik

³¹ Konu ile ilgili olarak Yargıtay 7.CD 23.01.2008T, 2007/14229E, 2008/102K. sayılı kararında "...5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesinde düzenlenen fikri ve içtimai kuralları uyarınca fail hakkında en ağır yaptırım olan 3.kez alkollü araç kullanmak eyleminden dolayı idari para cezası uygulanması gerektiği kanaatine varılmış ise de, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 114/2. maddesinde yer alan "Birkaç trafik suçunun bir arada işlenmesi halinde her suç için ayrı ceza uygulanır" hükmü uyarınca fail hakkında sürücü belgesi geri alındığı halde ehliyetsiz araç kullanmak eyleminden dolayı da işlem yapılması gerektiği nazara alındığında, itirazın bu yönden kabulüne karar verilmesi gerektiği gözetilmelidir..." ifadelerine yer vermektedir.

³² Güçlü, a.g.e., s.63; Ülviye Müjde Çoban, **Kabahatler Kanunundaki İdari Para Cezaları**, Konya, 2009, s.20.

³³ Aziz Taşdelen, "Mali Sonuçlu Bir İdari Yaptırım Örneği: Kamu Harcama İhalesine Katılmaktan Yasaklanma", **AÜHFD**, C.55, S.1, 2006, s.307.

olarak müteselsil, zincirleme kabahat kurumunu düzenlemektedir. T.C.K'nun zincirleme suç düzenleyen 43. maddesinde müteselsil yani zincirleme suç durumunda aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda tek suçun varlığı kabul edilmiş ancak verilecek cezanın artırılacağı belirtilmiştir. Bu hususun kabahatler yönünden uygulanmayacağı her kabahat için ayrı ayrı idari para cezası verileceği 15.maddenin 2. fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Burada değinilmesi gereken bir hususta 15. maddenin 2. fıkrasındaki düzenlemenin sadece idari para cezaları için söz konusu olduğudur. İzlenen her kabahat için ayrı ayrı idari yaptırım uygulanacak mıdır? Güçlü'ye göre işlenen kabahatler için ayrı ayrı idari yaptırım uygulanmayacaktır.³⁴

Kabahatler Kanununun 15. maddesinin son fıkrasında ise fiilin hem kabahat hem de suç oluşturması durumuna ilişkin düzenleme bulunmaktadır.

Maddenin 3. fıkrasında bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahatten dolayı yaptırım uygulanır hükmü bulunmaktadır.

İşlenen fiilin kabahat oluşturduğu ilk önce idarece tespit edilebilir. İlgili hakkında uygulanan idari yaptırım kararlarına karşı yargı mercilerine itiraz edilebilir. Ancak fiilin suç teşkil edip etmediğinin tespiti süreci uzun bir süreçtir. Öncelikle fail hakkında Cumhuriyet Başsavcılıklarınca soruşturma başlatılacak, soruşturma sonucu ilgili hakkında kamu davası açılacak fiilin suç teşkil ettiği mahkemece yargılama aşamasında tespit edilmesi durumundan kişi mahkeme kararıyla mahkum edilecek ve buna ilişkin kararın kesinleşmesi gerekecektir. Böyle bir durumda fiilin hem kabahat hem suç oluşturma ihtimali bulunması durumunda mükerrer uygulamalara yer verilmemesi bakımından idare her hangi bir idari yaptırım uygulamaksızın durumdan Cumhuriyet başsavcılıklarını haberdar edecek, Cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılan soruşturma sonucuna ya da mahkemelerce yapılan yargılama sonucuna göre fiilin suç teşkil etmediğinin anlaşılması

³⁴ Güçlü, a.g.e., s.64.

durumunda idari yaptırım uygulayacak aksi takdirde her hangi bir yaptırım uygulamayacaktır.³⁵

Suç teşkil eden bir fiil itibariyle ilgili hakkında aynı zamanda idari yaptırım uygulanmışsa fiilin suç teşkil ettiği yargı mercilerince tespit edilip buna ilişkin kararın kesinleşmesi durumunda idarece bir idari işlem olan idari yaptırım kararının geri alınması gerekmektedir.³⁶

Yukarıda da açıklandığı üzere ilgili, hakkında uygulanan idari yaptırım kararlarına karşı yargı mercilerine başvurabilecektir. Böyle bir durumda inceleme yapan yargı makamı fiilin suç teşkil ettiğini tespit etmesi durumunda idari yaptırım kararını kaldırarak Cumhuriyet başsavcılıklarına suç duyurusunda bulunmalıdır.³⁷

Ancak Karabulut idari yaptırım kararlarının hemen uygulanması gerektiğini, idari yaptırım kararlarının uygulanması için yargı mercilerinin kararlarının beklenmemesi gerektiğini belirtmektedir.³⁸

Maddenin son fıkrasının son cümlesinde ise suçtan dolayı yaptırım uygulanamayacağı hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanacağı belirtilmektedir. Örneğin yargılama aşamasında çıkan yani bir yasayla fiilin suç olmaktan çıkartılması veya yine fiilden sonra genel af çıkartılması ya da suçun şikayete tabi olması ve şikayet şartının gerçekleşmemesi sebebiyle Türk Ceza Kanununun 73. madde gereğince soruşturmaya son verilmesi veya kamu davasının düşürülmesi gibi durumlarda fiil aynı zamanda kabahat oluşturduğu için idari yaptırım kararı uygulanacaktır.

³⁵ Erdoğan, a.g.e., s.102.

³⁶ Güçlü, a.g.e.,s.65.

³⁷ Erdoğan, a.g.e., s.102.

³⁸ Mustafa Karabulut, **İdari Yaptırımların Hukuki Rejimi**, Ankara, 2008, 167.

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ PARA CEZALARININ KABAHAHLER KANUNU ÇERÇEVESİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

I. İDARİ PARA CEZALARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

İdari para cezaları modern devlet ile birlikte ortaya çıkmıştır: Kuvvetler ayrılığının olmadığı ilkel devlet modellerinde idari para cezasından veya idari yaptırımdan bahsedilemez. Kral tarafından yönetilen devletlerde tüm hak ve yetkiler krala aittir. Kral hem yargı kararı verebilir hem de idari kararlar verebilirdi.³⁹ Böyle bir durumda kral tarafından verilen kararlarda kararın adli veya idari karar olup olmadığı önem arz etmezdi.

Modern devletlerde kuvvetler ayrılığı benimsenmeye başladığında adli veya idari karar ayrımı yapılmaya başlandı. Modern devlet anlayışında idareye bazı hak ve yetkiler tanınması yoluna gidildi. Suçlar kadar toplumu etkilemeyen daha basit değerlendirilen kabahatleri, belirleme ve kabahati işleyen kişiye yaptırım uygulama hak ve yetkisi idareye tanınmıştır.

Ülkemizde Tanzimat dönemi öncesine kadar idari yaptırımlardan söz edilemez.⁴⁰ Tanzimat ve sonrası dönemde ise kabahatlerden bahseden mevzuatlarla karşılaşmaktayız. Örneğin Tanzimat sonrasında sağlığa zararlı yiyecek satmak kabahat olarak düzenlenmiş ve idari yaptırıma bağlanmıştır.

Batı Avrupa ülkelerinde ise 2. Dünya savaşıdan sonra ceza kanunlarında yer alan hafif suçlarla kabahatler ayrı bir düzenlemeye tabi tutulmuş, bunlar için ortak usuller belirlenmiş ve bu eylemlere idari yaptırımlar uygulanmıştır.⁴¹ Avrupa'da ilk olarak bu düzenlemeleri yapan ve kabahatleri idari yaptırıma bağlayan ülke ise Almanya'dır.⁴²

³⁹ Dursun Özdemir, **İş ve Sosyal Güvenlik Alanında İdari Para Cezaları ve Yargısal Denetim**, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2007, s.24.

⁴⁰ Çoban, a.g.e., s.49

⁴¹ Yücel Oğurlu, **Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2002, s.29.

⁴² Feyyaz Gölcüklü, "İdari Ceza Hukuku ve Anlamı", **AÜSBFD**, C.18, No:2, 1963, s.130.

II. KABAHAHLER KANUNUNDA ÖNGÖRÜLEN İDARİ YAPTIRIMLAR

A. Genel Olarak

Kabahatler Kanununda idari yaptırımlar, idari para cezası ve idari tedbirler olarak iki kısımda düzenlenmiştir. Kabahatler Kanununun ilgili 16. maddesi "kabahatler karşılığında uygulanacak olan idari yaptırımlar, idari para cezası ve idari tedbirlerden ibarettir" demektir.

Kanunda da ifadesini bulan bu idari yaptırımlar idarenin kamu gücü kullanarak eylemde bulunması ve bazı görevlerin idare tarafında yerine getirilmesindeki zorunluluk nedeniyle idarenin bu hak ve yetkilerini kullanmasında daha etkili olabilmesi için getirilmiştir.⁴³ Ancak bu idari yaptırımlar hürriyeti bağlayıcı nitelikte olamaz. Çünkü Anayasamızın 38.maddesi buna engel olmaktadır.⁴⁴ Söz konusu idari yaptırımlardan bazıları ceza hukukunda yer alan cezalar ile benzerlik gösterse bile çoğu zaman aralarında farklılıklar mevcuttur.⁴⁵ Örneğin idari yaptırım olarak da adli yaptırım olarak da para cezası düzenlenmiştir. Ancak bu yaptırımlar birbirlerinden farklıdır. İdarenin yaptırımları yargı kararına gerek duymadan doğuran idare tarafından uygulanır ve hak kayıplarına neden olabilir.⁴⁶

Kabahatler Kanununda en önemli idari yaptırımlardan biri olarak idari para cezası düzenlenmiştir. İdari para cezaları doğrudan idare tarafından idarenin hak ve yetkileri çerçevesinde kişilerden bir miktar paranın alınması sonucunu doğuran idari yaptırım türüdür.

Yasada ifadesini bulan idari tedbirden ise ne anlamamız gerektiğini bize yine yasa koyucu kabahatler kanunda açıklamıştır. İdari tedbirden maksat mülkiyetin kamuya geçirilmesi veya diğer kanunlardaki başka tedbirlerdir. Burada dikkatimizi çeken mülkiyetin kamuya geçirilmesi ifadesinin kullanılmış olmasıdır. Burada müsadere deyimi yerine mülkiyetin

⁴³ Medin Günday, **İdare Hukuku**, Ankara, İmaj Yayıncılık, 1998, s.162.

⁴⁴ Özdemir, a.g.e., s.19.

⁴⁵ İlhan Özay, **İdari Yaptırımlar**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, s.36.

⁴⁶ Mehmet Akif Bardakçı, **Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezaları ve İdari Para Cezalarının Yargısal Denetimi**, İstanbul, 2006, s.34.

kamuya geçirilmesi deyimi kullanılmıştır. Bunun nedeni ise bu iki deyimin karıştırılabilme ihtimalidir. Dikkatimizi çeken diğer bir ifade ise mülkiyetin kamuya geçirilmesi ifadesi kullanılmıştır. Burada kamu denilmesinin nedeni mülkiyetin, devletin yanında başka kamu kurum veya kuruluşlarına da geçirilmesidir.

B. İdari Para Cezası

1. Genel Olarak İdari Para Cezaları

İdari Para Cezaları malvarlığına yönelik yaptırımların başında gelir.⁴⁷ Para cezası kişinin bir hukuk kuralını ihlal etmesinin sonucu olarak devlete veya başka bir kişiye verdiği bir zararın tazmini olmayan buna rağmen ödemek zorunda olduğu bir miktar para olarak tanımlanabilir.⁴⁸ İdari para cezaları hususunda birçok tanım yapılmıştır. İdari para cezası konusunda Anayasa Mahkemesi de bir kararında tanım yapmıştır. Bu karara göre idari para cezası "Toplumsal düzene aykırılık oluşturan eylemler nedeni ile yasanın açıkça izin verdiği durumlarda idarenin yargı organına başvurmadan kendisinin bizzat uyguladığı ve bir miktar paranın alınması biçiminde gerçekleşen mali nitelikli yaptırımlar." şeklinde tanımlanmıştır.⁴⁹

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere idari para cezası verebilmek için bir yargı kararına ihtiyaç duyulmamaktadır. İdare, idari para cezasını kanun tarafından kendisine tanınan ve sınırlandırılan yaptırım uygulama hak ve yetkisini kullanarak verir. Yani idarenin idari para cezası verme yetkisi sınırsız bir hak değildir. İdare bu yetkisini kullanırken yasanın çizdiği çerçeve içerisinde kalmakla sorumludur. Yasa koyucu böyle bir sınırlandırma yaparak idarenin keyfiliğini engellemeye çalışmaktadır.

⁴⁷ Kamil Mutluer, **Vergi Ceza Hukuku**, Eskişehir, 1979, s.56.

⁴⁸ Yavuz Nazaroğlu, "Genel Olarak İdari Para Cezalarının Para Cezaları İçindeki Yeri ve Nitelikleri", **DD**.14-15, 1974, s.91.

⁴⁹ Any. Mah. Kararı, 23.05.2001, E.2001/232, K.2001/89, RG:19.01.2002, S:24645.

2. Maktu İdari Para Cezaları

Kabahatler Kanunu çerçevesinde idari para cezalarına ilişkin düzenleme 17. maddede yer almaktadır. İlgili maddeye göre idari para cezaları maktu veya nispi olabilir. Daha öncede değindiğimiz üzere idari para cezalarının alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir.

Maktu idari para cezası kanunda belirtilen kabahat karşılığında yine kanunca belirtilmiş bulunan bir miktar paradır. Kabahatler Kanununda yer alan bazı kabahatler için maktu idari para cezası öngörülmüştür. Örneğin kumar, sarhoşluk, gürültü gibi.

3. Nispi İdari Para Cezaları

Nispi idari para cezası ise kabahatin işleniş şekline göre değişen somut olayın dikkate alınmasıyla belirlenebilecek idari para cezasıdır. Örneğin 6831 sayılı Orman Kanuna göre ormana izinsiz hayvan sokanlarla, ormana başıboş hayvanın girmesine sebep olanlar için öngörülen idari para cezası hayvanların sayısına göre belirlenir.⁵⁰

4. İdari Para Cezalarının Alt ve Üst Sınırlarının Kanunlarda Belirtilmiş Olması Durumu

Kabahatler Kanununu 17. maddesine göre idari para cezası alt ve üst sınırının kanunca belirlenmiş olması durumunda bu sınırlama içerisinde de verilebilir. Bu sınırlama doğrultusunda idare kabahat karşılığında kabahati işleyen kişi hakkında belirtilen sınırlar içerisinde idari para cezası verebilir. İdare bu idari para cezasını uygularken kanunda ifade edildiği üzere haksızlığın içeriğine, failin kusuruna ve failin ekonomik durumuna göre değerlendirme yapacaktır. Örneğin Kabahatler Kanununun gürültü kabahatini düzenleyen 36. maddenin 2. fıkrasına göre gürültü kabahatini işleyen bir ticari işletmenin faaliyeti çerçevesinde hareket etmesi halinde işletme sahibi

⁵⁰ Çağlayan, a.g.e., s.160.

gerçek veya tüzel kişiye bin Türk lirasından beş bin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir. Burada idare idari para cezası yaptırımını uygularken bir serbesti içerisinde hareket etmeyecek yukarıda belirtilen esaslara göre idari para cezasının miktarını tayin edecektir.

5. İdari Para Cezalarının Adli Para Cezalarından Farkı

İdari ve adli para cezalarının mukayesesi idari para cezalarının anlaşılması anlamında faydalı olacaktır.

Adli ve idari para cezası arasındaki en büyük farklılık, adli para cezası için bir yargı kararının bulunmasının zorunlu olmasına rağmen idari para cezasında böyle bir yargı kararına ihtiyaç olmamasıdır. Örneğin mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız eden kişiye mahkemece değil kolluk veya belediye zabıta görevlilerine idari para cezası verilir.

İdarenin idari para cezası verirken kanunun çizdiği çerçeve içerisinde hareket ettiğini belirtmiştik. Yasa koyucu sınırlayıcı da olsa bazı durumlarda idareye takdir hakkı tanımıştır. Bu takdir hakkının en belirgin örneğini cezanın miktarını belirlemede görüyoruz. İdare cezanın miktarını kanundaki alt ve üst sınır arasında belirlerken kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumunu da göz önünde bulundurur. Burada yasa koyucu cezanın miktarını belirlemede idareye bir takdir hakkı tanımıştır.

İdare, kabahat neticesinde kişiye idari para cezası yaptırımını uygularken hem yargıç hem de davacı konumundadır.⁵¹

İdari para cezaları ile adli para cezaları yalnızca yargı kararı gerekip gerekmemesi hususunda değil daha birçok konuda birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin suçlarda teşebbüs mümkün iken kabahatlerde teşebbüs düzenlenmemiştir. Kabahatler Kanunu 13. maddeye göre kabahate teşebbüs cezalandırılmaz. Kabahatlerde teşebbüs ancak teşebbüsün cezalandırılabilmesine dair ilgili kanunda düzenlemenin mevcudiyetine balıdır. Bu durumda, Türk Ceza Kanununun suça teşebbüse ve gönülle

⁵¹ Yücel Oğurlu, "İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım - Ceza Yaptırımı Ayrımı", AÜEHFD, C.III, S.1, 1999, s.160.

vazgeçmeye ilişkin hükümleri, kabahat açısından da uygulanır. Kabahatler ile ceza hukuku alanında yer alan sular arasında müteselsil suç ve kabahat arasında da fark bulunmaktadır. Türk Ceza Kanununda müteselsil suçlara tek bir ceza uygulanırken kabahatler açısından müteselsil kabahat işlenmesi durumunda her bir kabahat için ayrı ayrı idari para cezası uygulanır.

Adli ve idari para cezalarının yerine getirilmesi usulü de farklıdır. Adli para cezaları 5275 sayılı C.G.T.İ.K'e göre Cumhuriyet savcılıklarınca tahsil edilirken idari para cezaları 6183 sayılı A.A.T.U.H.K.'a göre tahsil edilir.

İdari para cezası alan kişinin adli sicil kaydına idari para cezası kaydedilmez.⁵² İdari para cezaları da adli para cezaları gibi ertelenemez. Erteleme hususunda adli ve idari para cezası ayrımı yapılmamıştır.

Adli ve idari para cezaları arasındaki bir diğer fark ise af konusundadır. İdari para cezaları genel ve özel af kapsamına alınmazlar.⁵³

C. İdari Tedbirler

Kabahatler Kanununun 16. maddesi idari tedbirleri, mülkiyetin kamuya geçirilmesi tedbiri ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirler olmak üzere iki kısma ayırmıştır.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımına daha öncede kısa bir şekilde değinmiştik.⁵⁴ Mülkiyetin kamuya geçirilmesi kurum olarak ceza hukukunda yer alan müsadere ile benzerlik göstermektedir. Kabahatler Kanununda müsadere yerine mülkiyetin kamuya geçirilmesi deyiimi ile aslında farklı bir kurum oluşturmak istenmiştir. Mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını anlamamız için müsadere kurumuna değinmekte fayda vardır.

Müsadere, suçun işlenmesinde kullanılan, suçun işlenmesinde yararlanılan veya suç için hazırlanmış bulunan eşyanın mahkeme kararı ile devletin mülkiyetine geçirilmesine denir.⁵⁵ Üretimi, bulundurulması,

⁵² Mahmutoglu, a.g.e., s.154.

⁵³ Feyyaz Gölcüklü, "İdari Ceza Müeyyideleri ve Bunlara Karşı Kanun Yolları", AÜSBFD, C.18, 1963, No:3-4, s.215.

⁵⁴ Bkz. Kabahatler Kanununda Öngörülen İdari Yaptırımlar- (Genel Olarak), s.35-36.

⁵⁵ Mesut Önen, **Hukukun Temel Kavramları**, 2. Bası, İstanbul, 1988, s.19.

kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya da müsadere edilir. Müsadere Türk Ceza Kanununun 54.⁵⁶ ve 55.⁵⁷ maddelerinde düzenlenmiştir.⁵⁸

Mülkiyetin kamuya geçirilmesi Kabahatler Kanunu 18. maddede ifade edilmiştir. İlgili maddeye göre mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilecek eşya kabahatin konusunu oluşturan veya işlenmesi suretiyle elde edilen eşyadır. Ancak bu idarî yaptırım kararının alınabilmesi için kanunda açık bir hüküm bulunmalıdır. Örneğin Kabahatler Kanunu 34. maddeye göre kumardan elde edilen gelire el konulur ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararı bazı şartların varlığı halinde belirli bir süre ertelenebilir. Yani eşyanın kullanılmaz hale getirilmesi, niteliğinin değiştirilmesi, ancak belli surette kullanılması koşullarından birinin varlığı

⁵⁶ MADDE 54. - (1) İyiniyetli üçüncü kişilere ait olmamak koşuluyla, kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen eşyanın müsadere hukmuna hükmolunur. Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması durumunda müsadere edilir.

(2) Birinci fıkra kapsamına giren eşyanın, ortadan kaldırılması, elden çıkarılması, tüketilmesi veya müsaderesinin başka bir surette imkânsız kılınması hâlinde; bu eşyanın değeri kadar para tutarının müsadere hukmuna karar verilir.

(3) Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğuracağı ve bu nedenle hakkaniyete aykırı olacağı anlaşıldığında, müsadere hukmuna hükmolunabilir.

(4) Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya, müsadere edilir.

(5) Bir şeyin sadece bazı kısımlarının müsadere edilmesi gerektiğinde, tümüne zarar verilmeksizin bu kısmı ayırmak olanaklı ise, sadece bu kısmın müsadere hukmuna karar verilir.

(6) Birden fazla kişinin paydaş olduğu eşya ile ilgili olarak, sadece suça iştirak eden kişinin payının müsadere hukmuna hükmolunur.

⁵⁷ MADDE 55. - (1) Suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddî menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların müsadere hukmuna karar verilir. Bu fıkra hükmüne göre müsadere kararı verilebilmesi için maddî menfaatin suçun mağduruna iade edilememesi gerekir.

(2) Müsadere konusu eşya veya maddî menfaatlere elkonulmadığı veya bunların merciine teslim edilmediği hâllerde, bunların karşılığını oluşturan değerlerin müsadere hukmuna hükmolunur.

⁵⁸ "...Ateşlenebilen bir silahın işlevine uygun ve sonuç doğurmaya elverişli bulunmayan "kurusıkı" olarak tabir edilen tabanca ile yerleşik yerde ateş etme şeklindeki eylem, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36/1. madde ve fıkrasında tanımlı yapılan gürtlüye neden olma kapsamında olup idari yaptırımı gerektirir. Sanığın 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 170/1-c maddesi uyarınca cezalandırılmasına ve kurusıkı tabancanın da iadesi yerine müsadere hukmuna karar verilmesi, bozmayı gerektirir..." Yarg. 8.CD. 21.06.2007T, 2006/4988E, 2007/4868K, www.kazanci.com

halinde mülkiyetin kamuya geçirilmesi ertelenir. Ancak belirtilen sürede koşul yerine getirilmezse eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararı verilmiş ancak henüz bu karar kesinleşmemiş ise karar kesinleşinceye kadar eşyaya ilgili kamu kurum ve kuruluşunca el koyabilir. Eşya, eşyayı muhafaza etmesi için eşya sahibine de bırakılabilir. Bu düzenlemeye göre henüz mülkiyeti kamuya geçirme kararı kesinleşmeden, kişilerin mülkiyet hakkı kısıtlanmaktadır. Bu uygulama Anayasamızın 20.maddesine göre anayasaya aykırılık teşkil etmektedir. Anayasaya uygun olabilmesi için uygulamanın hakim kararından veya hakim onayından geçmesi gerekir.⁵⁹

Mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilen eşya, kanunda bu hususta açık bir düzenleme bulunuyorsa ilgili kamu kurum ve kuruluşuna geçer. Bu konuda açık bir düzenlemenin bulunmadığı durumlarda eşyanın mülkiyetinin devlete geçirilmesi gerekmektedir.

İdari tedbirlerden olan mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararı verebilmek için fail hakkında idari para cezası veya başka bir idari yaptırım kararı verilmiş olması aranmaz. Yani mülkiyetin kamuya geçirilmesi idari para cezasına veya başka bir idari yaptırıma bağlı değildir. Başlı başına bir idari tedbirdir.

Eşya hakkında mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilmesi yeterli değildir. Bu karar kesinleşmeden yerine getirilemez. Mülkiyeti kamuya geçirilen eşya, değerlendirilmesi mümkün olmayan bir eşya ise imha edilir.

Mülkiyetin kamuya geçirilmesinden başka idari tedbirler de düzenlenmiştir. Örneğin belirli bir süre, bir meslek ve sanatın yerine getirilmemesi, işyerinin kapatılması, ruhsat veya ehliyetin geri alınması, kara, deniz veya hava nakil arasının trafikten veya seyrüseferden alıkonulması vb. gibi.

⁵⁹ Çağlayan, a.g.e., s.167.

III. İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI AÇISINDAN İDARİ PARA CEZASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

İdari işlem idarenin tek taraflı olarak hukuksal netice meydana getiren işlemleridir. İdarenin bu işlemleri tek taraflıdır yani karşı tarafın iradesine ihtiyaç duymaz.

İdarenin yaptığı hukuksal işlemlerin büyük bölümünü idari işlemler meydana getirir. İdari işlemler genel nitelikli veya bireysel nitelikli olabilir.⁶⁰

İdari işlemlerin özellikleri:

- Tek yanlıdır
- Kamu yararı gözetilerek yapılmalıdır
- İdari işlemler kanuna uygun olmalıdır
- İdari işlemler resen uygulanır⁶¹

İdari işlemlerin geçerli olabilmesi için yetki, şekil, konu, amaç ve sebep açısından incelenmesi ve bu unsurlarda sakatlık olmaması gerekir.

Ancak unutulmaması gereken bir diğer husus ise idarenin sadece idari işlem tesis etmediği özel hukuk ilişkisine dayanan işlemlerde yaptığıdır. Örneğin idarenin kendine ait bir gayrimenkulü özel bir kişiye kiralaması durumunda idari işlem den söz edilemez. Burada idare sözleşmenin tarafıdır ve herhangi bir üstünlüğü yoktur.

B. İdari Para Cezalarında Yetki

1. Özel Kanunlarla Yetkili Kurul ve Makamlar

Kabahatler Kanunu'nun 22.md.göre; kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye ilgili kanunda açıkça gösterilen idari kurul, makam veya kamu

⁶⁰ A. Şeref Gözübüyük, Yönetim Hukuku, 22. Bası, Ankara, 2005, s.312

⁶¹ Gözübüyük, a.g.e., s.313

görevlileri yetkilidir. Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının en üst amiri bu konuda yetkilidir.

Buna göre, idari yaptırımı düzenleyen kanuna göre yetkili makamın tayini yoluna gidilecek. Aksi takdirde Kabahatler Kanunu'nda belirlenen yetki kurallarına göre yetkili makam belirlenecektir.

2. Mülki İdare Amirleri

Kabahatler Kanunu'nun 22. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kanunlarda açık hüküm bulunmayan hallerde ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amiri bu konuda yetkilidir. En üst amirler içerisinde de mülki idare amirleri en başta gelmektedir. Birçok kanunda idari yaptırım kararı vermeye mülki idare amirleri yetkili kılınmıştır.

En üst amirin yetkisi ancak, ilgili kamu kurum veya kuruluşunun görev alanı içerisinde bulunan kabahat dolayısıyla kullanılabilecektir. Ayrıca yer bakımından C.M.K' nun yetki kurallarına göre ilgili kamu kurum ve kuruluşunun yetkili olması gerekmektedir. Örneğin, bir vali veya kaymakam görevli olduğu yer sınırları dışında işlenen bir kabahat eylemi nedeniyle idari yaptırım uygulayamayacaktır.

3. Kolluk Görevlileri

Kolluk sözcüğünün anlamı, yurt içinde güveni ve barış içinde yaşama düzenini sağlamakla görevli yönetim, tüze hizmetleri yönünden çalışan ve yerine göre savut kullanan devlet gücüdür.⁶² Başka bir deyişle kolluk kamu düzenini koruma yetkisi ve görevini haiz, zor kullanma yetkisini sahip bir organdır.

C.M.K.'nun 164. maddesine göre; Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı E.T.K.'nun 8, 9 ve 12. maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 7. maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hk.

⁶² <http://takterim.gov.tr>.

K.H.K.'nin 8. maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı S.G.K.K.'nin 4. maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.

Ayrıca burada değinilmesi gereken bir husus da, genel kolluk özel kolluk ayrımıdır. Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliği 3. md. ile genel kolluk, "emniyet asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı bir kuvvet olan Jandarma ve Polis" olarak tanımlanmıştır. Özel kolluk ise, "devlet ve yetkili diğer kamu tüzel kişilerin, özel kanunlar çerçevesinde kurulup, teşkilatlandırılan; kendi hizmet alanında güvenliği sağlamak amacı taşıyan ve kendi kanunlarına göre silah taşıma ve kullanma yetkisine sahip; Jandarma ve Polis dışındaki (gümrük, orman, belediye zabıtası, köy koruyucusu vb.) kolluk kuvvetleri" olarak tanımlanmıştır.

Bu durumda Kabahatler Kanunu'nun yaptırım yetkisi verdiği kolluk kuvvetleri olarak; jandarma, polis, gümrük ve orman muhafaza, sahil güvenlik görevlileri, köy koruyucusu, çifti malları koruma bekçileri sayılabilir.

4. Cumhuriyet Savcısı

Cumhuriyet Savcısının idari para cezasına karar verme yetkisi. Kabahatler Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasına göre; "Cumhuriyet savcısı, kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye yetkilidir." 2. fıkrasına göre; "Bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında bir kabahatin işlendiğini öğrenmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebileceği gibi, kendisi de idari yaptırım kararı verebilir." 3. fıkrasına göre; "Soruşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde Cumhuriyet savcısı bu nedenle idari yaptırım kararı verir. Ancak bunun için ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından idari yaptırım kararı verilmemiş olması gerekir."

Bu durumda kanunun 23. maddesine göre Cumhuriyet savcısının idari yaptırım kararı verebilmesi için kanunda açık hüküm bulunması

gerekmektedir. Birçok kanunda idari yaptırım düzenlenmiştir. Cumhuriyet savcısına açık yetki veren bazı kanunlara burada değinmek faydalı olacaktır.

5252 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun 7. maddesi ile 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren kanunlarda "hafif hapis" veya "hafif para cezası olarak öngörülen yaptırımlar idari para cezasına dönüştürülmüştür. Aynı maddenin 4. fıkrasına göre de, bu madde hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir.

5681 sayılı Matbaalar Kanunu'nun 6. maddesinde; "Bu kanunun 1 inci maddesine göre beyanname vermeden matbaa açanlarla 2, 4 ve 5 inci maddeleri hükümlerine aykırı hareket edenler, Cumhuriyet savcısı tarafından yüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idari para cezasıyla cezalandırılır." hükmü bulunmaktadır.

5941 sayılı 14.12.2009 tarihli Çek Kanunu'nun, 7/10 maddesi " ... ilgili bankaya Cumhuriyet savcısı tarafından beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk lirasına kadar idari para cezası verilir." Hükmüne amirdir.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 17/1 maddesine göre; "Bu kanun hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı ... yetkilidir."

298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 175. maddesinde ; "Bu kanun hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir." Denilmektedir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 63.maddesinde ise; "Birinci fıkra hükmüne aykırı eylemde bulunanlara Cumhuriyet savcısı tarafından beşyüz Türk lirasından ikibin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir." denilerek Cumhuriyet savcısına İdari para cezasına karar verme yetkisi tanınmıştır.

Cumhuriyet savcısının idari para cezası vermeye yetkili olduğu diğer bir husus Kabahatler Kanunu'nun yukarıda anılan 23. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; Cumhuriyet savcısı, bir suç dolayısıyla başlattığı soruşturma kapsamında bir kabahatin de işlendiğini öğrenirse, durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirebileceği gibi kendisi de idari yaptırım kararı verebilir. Bu durum Cumhuriyet savcısının idari para cezasına

karar verme yetkisinin "kanunda açıkça hüküm bulunan hallerle sınırlı tutulmasının" istisnasıdır. Cumhuriyet savcısı burada idari para cezası uygulamaya zorunlu olmayıp, takdir hakkına sahiptir.⁶³

Cumhuriyet savcısının idari para cezası vermeye yetkili olduğu bir diğer durum ise kanunun 23. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre; Cumhuriyet savcısının yürüttüğü soruşturmaya konu eylemin suç değil de, kabahat olduğunun anlaşılması halinde kabahate ilişkin idari para cezasını vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir. Cumhuriyet savcısının burada takdir hakkı bulunmaktadır. İdari para cezası uygulanmak üzere evrakı ilgili kamu kurum ve kuruluşuna gönderemez. Zira kanun hükmü emredici niteliktedir. Ancak bu kuralın istisnası, idare tarafından soruşturma konusu kabahat eylemi ile ilgili olarak idari para cezası uygulanmamış olmasıdır. Cumhuriyet savcısı ilgili kişi hakkında idarenin yaptırım uygulayıp uygulamadığını araştırıp sonucuna göre karar vermelidir.⁶⁴

5. Mahkeme

Kabahatler Kanunu, Cumhuriyet savcısı ve diğer kamu kurum ve kuruluşları haricinde mahkemeye de idari para cezasına karar verme yetkisi tanımıştır. Bu husustaki düzenleme kanunun 24. maddesinde yapılmıştır. Buna göre; kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verilir.⁶⁵

⁶³ Necati Meran, **Açıklamalı Kabahatler Kanunu 8 Kabahat İçeren Kanunlar**, Ankara Kartal Yayınevi, 2007, s.82.

⁶⁴ Hüsnü Aldemir, **Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanununun Yorumu**, Ankara, Kartal Yayınevi, 2007, s.814.

⁶⁵ "Yurt dışından yolcu olarak gelen sanığın beraberinde getirdiği 195 kg toz şeker, 15 kg dökme çay, 12 kg paket çay ticari mahiyet ve miktarda olup, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 13/3. maddesinde, "Yolcuların beraberinde getirilen ticari mahiyet ve miktarda olan eşya için ithali lisansa, şarta veya izne, kısıntıya, standardizasyon kontrolüne veya belli kuruluşların vereceği uygunluk ve yeterlilik belgesine tabi olan eşya hakkında 4. maddenin (d)bendi hükümleri uygulanır" hükmünün öngörüldüğü gözetilerek, buna göre araştırma yapıp, dava konusu eşyanın bu kapsamda olduğunun anlaşılması halinde eylemin anılan madde gereğince kaçakçılık suçunu oluşturacağı, aksi halde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesinde kovuşturma konusu fiilin kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde mahkeme tarafından idari yaptırım kararı verileceği düzenlenmiş bulunduğu cihetle, toplanan deliller buna göre değerlendirilip, TCK' nın 7. maddesi de göz önünde tutularak sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik

Mahkemelerce verilen idari yaptırım kararları, niteliği gereği yargısal olmayıp, idari mahiyettedir.⁶⁶

İşlerin ivedi bir biçimde devamı ile toplumsal düzenin devamı ve korunması için mahkemelere, yargılamaya konu eylemin kabahat oluşturması durumunda idari yaptırım kararı verme yetkisi tanınmıştır.⁶⁷

Buna göre, ceza mahkemesi, görmekte olduğu davanın yargılaması sırasında eylemin suç değil de, kabahat olduğu kanısına varırsa görevsizlik kararı vermeksizin davayı esastan sonuçlandırıp, suç nedeniyle beraat kararı, kabahat nedeniyle de idari yaptırıma karar verecektir.

Konuyla ilgili bir örnek vermek gerekirse, örneğin ceza mahkemesine 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçundan açılan bir davanın devam eden yargılaması sırasında, suça konu ruhsatsız av tüfeğinin 6136 sayılı yasaya muhalefet suçunun kapsamında olmadığı anlaşıldığında bu suçtan beraat kararı verilip, Kabahatler Kanunu'nun 43. maddesinde düzenlenen "Silah Taşıma" eylemi nedeniyle mahkemece idari yaptırım uygulanacaktır.⁶⁸

Doktrinde, mahkemede görülmekte olan davada eylemin suç değil de kabahat olduğu sonucuna varıldığında, idari yaptırımı Cumhuriyet savcısının mı yoksa, mahkemenin mi uygulayacağı hususunda farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden GÖKCAN'a⁶⁹ göre; Kabahatler kanunu ile 5252 sayılı kanunun 7. maddesinin 4. fıkrası çatışmaktadır. Şöyle ki; 5252 sayılı kanunda herhangi bir ayırım yapılmamıştır, sadece Cumhuriyet savcısı yetkili kılınmıştır. 5252 sayılı kanun Kabahatler Kanununa göre özel bir kanundur. Bu durumda Cumhuriyet savcısına 5252 sayılı kanunla verilen özel yetkinin, özel kanunda düzenlenmiş olması nedeniyle, kabahate dönüşen eylemle ilgili olarak Cumhuriyet savcısının her durumda yetkili olduğunun kabulü gerekmektedir. Ancak GÖKCAN, 5252 sayılı kanunun 7/4 maddesinde

soruşturma ile yazılı şekilde görevsizlik kararı verilmesi” Yarg. 7. Ceza Dairesi, 2007/11979 E., 2010/63 K.,18/01/2010 Tarihli Kararı.

⁶⁶ Çağlayan, a.g.e., s.64.

⁶⁷ İsmail Yalçın, **Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku**, Ankara, 2007, s.116.

⁶⁸ Cengiz Otacı, **Türk Kabahatler Hukuku**, Ankara, 2006, s.56.

⁶⁹ Hasan Tahsin Gökcan, Cumhuriyet Savcısının Ceza Vermeye Yetkili Olduğu Kabahatler”. **Türk Hukuk Dergisi**, S.105, Aralık 2005 s.16

Cumhuriyet savcısına verilen yetkinin henüz dava açılmamış eylemlere ilişkin olduğunu, Kabahatler Kanunu'nun 24. maddesindeki düzenlemenin ise açılmış ve görülmekte olan davalara ilişkin olduğunu, bu bakımdan hakkında dava açılmış eylemler ile ilgili olarak mahkemenin idari yaptırım kararı vermesi gerektiğini savunan bir görüşün de olduğunu ve Yargıtay'ın da diğer görüşü benimsediğini ifade etmiştir.⁷⁰

Yargılama makamı olan mahkemelere, idari yaptırım uygulama yetkisi veren bir düzenleme de Kabahatler Kanunu'nun, "Emre Aykırı davranış" başlığı altında düzenlenen 32. maddesidir. Buna göre, yetkili makamlar tarafından adli işlemler nedeniyle ya da kamu güvenliği, kamu düzeni veya genel sağlığın korunması amacıyla, hukuka uygun olarak verilen emre aykırı hareket eden kişiye yüz Türk Lirası idari para cezası verilir. Bu cezaya emri veren makam tarafından karar verilir. Kabahatler Kanunu'nun 32/2 maddesi gereğince; ilgili kanunlarda açıkça hüküm bulunan hallerde yüksek mahkemelerde dahil olmak üzere tüm yargılama makamları idari para cezası verebileceklerdir.⁷¹ Kabahatler Kanunu'nun 27/5 maddesine göre, karar mahkemece verilmiş ise, karara karşı itiraz yoluna gidilebilecektir. Ancak yüksek mahkemelerce verilen idari yaptırım kararına karşı özel bir itiraz yolu düzenlenmediğinden, diğer mahkemeler gibi ağır ceza mahkemesine itiraz yolunun açık olması yargı düzeni kurallarına aykırılık oluşturacaktır.⁷²

C. İdari Para Cezalarında Şekil

Kabahatler Kanunu'nun 25. maddesine göre idari para cezasına ilişkin tutanak içeriğinde,

- Hakkında idari yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresi,
- İdari yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiili,
- Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün deliller,
- Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliği,

⁷⁰ Çoban, a.g.e., s.78.

⁷¹ Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.118.

⁷² Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.118.

- Kabahati oluşturan fiil,
- İşlendiği yer ve zamanın gösterilmesi gerekmektedir.

Ayrıca 25. maddeyi tamamlayıcı olarak 26. maddeye göre, söz konusu karara ilişkin tebligat metninde;

- Karara karşı başvurulabilecek kanun yolu,
- Başvuru mercii,
- Başvuru süresi,
- İdari yaptırım kararının huzurda verilmesi halinde, bu duruma ilişkin şerh, imzadan kaçınılması halinde de bu duruma ilişkin şerhin tutanağa yazılması gerekmektedir.

Kabahatler Kanunu'nun 25. ve 26. maddelerinde belirlenen ve tutanakta yer alması gereken hususlardan bir veya birkaçının eksik olması halinde, idari yaptırım tutanağı şeklen hukuka aykırı bir tutanak olacaktır.

Kabahatler Kanunu'nun 25/1-c maddesinde ifade edilen ispata yarayacak bütün delillere örnek olarak; olaya ilişkin vaka tutanağı, fotoğraf, video görüntüleri, raporlar, teknik ölçüm cihazlarından elde edilen teknik raporlar (alkometre cihazı, marker ölçüm cihazı gibi) örnek verilebilir.

Alt ve üst sınırları kanunla belirlenmiş kabahatler ile ilgili olarak, idari yaptırım kararını uygulayan merciin bu sınırlar arasında takdir hakkı bulunmaktadır. Ancak takdir hakkı keyfi olarak kullanılmamalıdır. Zira aynı yoğunluktaki ve nitelikteki iki ayrı kişi tarafından gerçekleştirilen eylemlere farklı miktarlarda cezalar hakkaniyete uygun düşmez. Nitekim, Kabahatler Kanununun 28/9. maddesinde mahkemeye bu şekilde tayin edilmiş bir idari para cezasının miktarında değişiklik yapabilme yetkisi verilmiştir. Mahkeme, alt ve üst sınırlar arasında tayin edilen idari para cezasının miktarı hususundaki gerekçeyi yeterli bulmazsa bu şekilde bir değişiklik yapabilecektir.⁷³

⁷³ Çoban, a.g.e., s.126.

D. İdari Para Cezalarında Sebep

İdari işlemlerde sebep o işlemin yapılmasına neden olan hukuki işlemler veya olaylardır.⁷⁴

İdarenin her işleminin bir sebebe dayanması gerekir. Bu sebep idari işleme dayanak olan yasal düzenlemelerde belirtilebileceği gibi böyle bir sebep belirtilmemiş olsa dahi idari işlemlerin temel sebebi kamu yararı olmalıdır. Sebep ister yasal düzenlemeyle ister yürütme organının ortaya koyduğu biçimsel kaynaklarla olsun idari yaptırımların ve idari para cezalarının sebebinin ve konusunun önceden belirlenmiş olması gerekmektedir.⁷⁵ İdari işlemin temelini oluşturan yasal dayanakların hukuka uygun olması gerekir. Hukuka aykırı sebeplere dayanarak yapılan idari işlemler sebep unsuru yönünden sakat olur.

İdari işlemlerin sebep unsuru, kanun koyucu tarafından ayrıntılı düzenleneceği gibi sadece çerçevesinin belirtilmesiyle de yetinilebilir. Bu durumda idarenin takdir hakkı ortaya çıkmaktadır. Ancak sebebin kanun koyucu tarafından ayrıntılı düzenlendiği durumlarda ise idarenin yetkisi “bağlı yetki” şeklindedir. İdare bağlı yetkisini kullanırken yaptığı idari işlemlerde dayandığı yasal sebebi açıklamalıdır.⁷⁶ Ancak unutulmaması gereken husus ise sebebin gösterilmiş olması idari işlemi kayıtsız şartsız hukuka uygun hale getirmez.

Her idari işlemin bir sebebi olmalıdır. Bu sebep idari işlemin muhatabına açıklanmasa dahi ilgili yargı yerinin sorması üzerine yargı yerine açıklanmalıdır.⁷⁷

İdari para cezasının sebebi Kabahatler Kanununa göre kabahat olarak öngörölmüş bir düzenlemenin ihlal edilmiş olmasıdır. İdari para cezası uygulanırken sebebin belli olması yeterli olup ortaya bir zararın çıkıp çıkmaması aranmaz.

⁷⁴ Yıldızhan Yayla, İdare Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1985, s.92

⁷⁵ Özey, a.g.e., s.115

⁷⁶ A. Şeref Gözübüyük, Yönetim Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000, s.244

⁷⁷ Yayla, a.g.e., s.93

İdare idari para cezası uygulanırken kanunda yer alan sebeplere dayanabileceği gibi yasada hiçbir sebebin gösterilmemiş olması durumunda dahi kamu yararı sebebine dayanılabilir.

E. İdari Para Cezalarında Konu

Bir hukuki işlemin konusu, onun doğurduğu hukuki sonuç, hukuk alanında meydana getirdiği değişikliktir.⁷⁸ Genellikle idari işlemin sebep unsuru ile konu unsuru birbirine karıştırılmaktadır. İdari işlemin konusu bu işlemin sebebinin gerçekleşmesi neticesinde idare tarafından yapılan işlemin sonucudur. İdari yaptırımlarda konu yaptırımın sonucu olmaktadır. Konu unsuru, İdari para cezası verilmesi, eşyanın kamunun mülkiyetine geçirilmesi, ruhsatın iptal edilmesi gibi idari yaptırımın uygulanması şeklinde ortaya çıkar.⁷⁹

İdare konusu kanunlar tarafından belirlenmiş bir işlemi yapıp yapmama veya konusu belirlenmiş işlemlerden birini seçme konusunda takdir hakkını kullanabilir.⁸⁰

Takdir yetkisi, “yasal düzenlemelerle idarenin belli bir serbest alana sahip kılınması ve idarenin bu serbest alan içerisinde harekete geçip, geçmeme, yer ve zamanı seçme ve muhtelif çözüm tarzlarından birini tercih etme yetkisi ile mücehhez kılınması olarak tanımlanabilir.⁸¹ İdareye tanınan bu takdir yetkisi idare tarafından keyfi şekilde kullanılmamalı, nesnel ölçüler içerisinde yasal amaca ve kamu hizmeti gereklerine uygun biçimde kullanılmalıdır.⁸²

İdari işlemin konu yönünden sakat olması farklı şekillerde olabilir. İdari işlemin konusunun imkansız olması ya da meşru olmaması, sebep ve konu öğeleri arasında kopukluk (örneğin kanunda gösterilen sebebin varlığına

⁷⁸ Günday, a.g.e., s.123

⁷⁹ Oğurlu, Yargısal Korunma, s.164.

⁸⁰ Günday, a.g.e., s.144.

⁸¹ Ramazan Çağlayan, “ Türk Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi”, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C.VII, S.3-4,2003, s.176.

⁸² Ali Ülkü Azrak, “İdari Yargı Denetiminin Sınırı Olarak İdarenin Takdir Yetkisi”, İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi, Y.6, S.1-3,1985,s.20

rağmen doğması beklenen hukuki sonuçtan başka bir sonucun doğmuş olması) ve geçmişe etkili işlem yapılması idari işlemin konusu yönünden hukuka aykırı olur.⁸³ Uygulanması gereken idari yaptırımdan farklı bir idari yaptırımın uygulanması veya ölçülülük ilkesine uymayacak şekilde eylemin gerektirdiğinden daha ağır bir idari yaptırımın uygulanması idari yaptırımı konu unsuru yönünden sakatlayacaktır. İdarenin ölçülülük esası “ İdarenin davranış ve hareketlerinde kullandığı imkan, araç ve ölçülerin, bu davranış ile elde etmek istediği sonuçlara uyarlanmasıdır.” şeklinde tanımlanabilir. ⁸⁴ Ölçülülük denetimi takdir yetkisinin objektif sınırlar içerisinde kalınarak kullanılmasını sağlar.⁸⁵

İdari para cezalarının konusu, kanun tarafından belirlenmiş olan paranın ödettirilmesidir. Yani kabahat fiilini işleyene yaptırım uygulanmasıdır.

F. İdari Para Cezalarında Amaç

Amaç, kanun koyucunun idari işlem ile ulaşmak istediği, o işlemten beklediği nihai sonuçtur.⁸⁶

Tüm idari işlemler kamu yararı amacıyla yapılmalıdır. Ancak, bazı idari işlemler için kamu yararına dahil olan özel ve somut amaçlar öngörülmüştür. Örneğin kolluk işlem ve eylemlerinin amacı kamu düzenini sağlamaktır ve bu yetki bu özel amaçla kullanılabilir.⁸⁷

İdari işlem veya idari eylem gerçekleştirilirken kamu yararı amacının olmaması o işlem veya eylemi hukuka aykırı kılabilceği gibi, kanunda bir idari işlemin yapılması için kamu yararına dahil olan somut ve özel bir amacın güdüldüğü durumlarda bu amacın dışına çıkılarak genel olarak kamu yararına yönelik bir işlem tesis edilmesi de yapılan işlemi amaç bakımından hukuka aykırı kılacaktır.

⁸³ Günday, a.g.e., s.144-145.

⁸⁴ Celal Erkut, **Hukuka Uygunluk Bloku, İdare Hukukunda Hukukun Genel Prensipleri Teorisi**, Kavram Yayınları, İstanbul, 1996, s.108.

⁸⁵ Oğurlu, Karşılaştırmalı İdare Hukuku, s.106.

⁸⁶ Günday, a.g.e., s.126.

⁸⁷ Metin Günday, **İdare Hukuku**, 6.bası, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2002, s.146.

Amaç unsuru idari davranışlara egemen olması gereken “ kamu yararına yönelik işlem ve eylem yapma ” zorunluluğu nedeniyle idarenin herhangi bir etkinliğinden önce soyut olarak bulunan, bu bakımdan ilk karşılaşılan ancak hukuka aykırılığın işlemin oluşumunun tamamlanmasından sonra anlaşılabilmesi nedeniyle de en sonda incelenebilen unsurdur.⁸⁸

İdari para cezalarında amaç kamu düzeninin korunmasıdır. Kamu düzeninin korunması amacıyla bireye parasal nitelikli bir yaptırım uygulandığında daha ağır ihlalleri önleme anlamında “önleyicilik” gerçekleşmiş olan bir ihlali cezalandırma anlamında “bastırıcılık” niteliğine sahiptir.⁸⁹

İdari para cezalarında kamu düzeninin korunmasının yanında başka amaçlarda söz konusu olabilir. Gerçekleşen kabahat fiili neticesinde somut zararların oluştuğu durumlarda söz konusu idari para cezası düzenin korunmasının yanında zararın telafisi amacını da taşıyabilir.⁹⁰ Ancak bu amaç tali nitelikte olup kamu düzeninin korunması amacından soyutlanarak idari para cezasına esas amaç olamaz.

IV. İDARİ PARA CEZASI KARARLARININ TEBLİĞİ

Kabahatler Kanunu'nun 26. maddesine göre; "(1) İdari yaptırım kararı, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgili kişiye tebliğ edilir. Tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, mercii ve süresi açık bir şekilde belirtilir.

(2) İdari yaptırım kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde tutanakta bu husus açıkça belirtilir. Bu karara karşı başvurabileceği kanun yolu, mercii ve süresine ilişkin olarak bilgilendirildikten sonra kişinin karar tutanağını imzalaması istenir. İmzadan kaçınılması halinde bu durum tutanakta açıkça belirtilir. Karar tutanağının bir örneği kişiye verilir.

⁸⁸ İl Han Özay; **Gün Işığında Yönetim**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004, s.202.

⁸⁹ Bardakçı, a.g.e., s.81.

⁹⁰ Mahmutoglu, a.g.e., s.140.

(3) Tüzel kişi hakkında verilen idari yaptırım kararları her halde ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir."

Kabahat neticesinde verilen idari yaptırımın ilgisine bildirilmesi gerekir.

Bildirimler iki ana başlık altında incelenebilir.⁹¹

1) Doğrudan doğruya bildirimler; bildirimin muhatabına, aracısız olarak yapılması anlamına gelir. Bu bildirim de iki yolla yapılabilir:

a) Tefhim: İdari yaptırım kararının, muhatabın yüzüne karşı verilmesidir.

b) Yazılı İşlemin Verilmesi: İdari yaptırıma konu evrakın muhatabına bizzat verilmesidir.

2) Dolaylı bildirimler: İdari yaptırımı, muhatabına bildirmek için aracı kullanılmasına denir. Bu bildirim yolu da birkaç şekilde gerçekleştirilebilir.

a) İdari yaptırım kararının muhatabına posta memuru veya görevli bir tebligat memuru aracılığıyla bildirilmesi. Muhataba ulaşamadığında Tebligat Kanunu'nun ilgili maddelerine göre tebliğ yapılır.

b) İlan yolu ile bildirim yapılması (asma, gazete ilanı gibi)

V. İDARİ PARA CEZALARINA İLİŞKİN YARGISAL DENETİM

A. İdari Para Cezalarının Denetiminde Görevli Yargı Yolu

Kabahatler Kanununun genel kanun niteliği başlıklı 6.12.2006 tarihli 5560 sayılı yasa ile değişik 3. maddesi konuya yani idari yaptırımların denetiminde görevli yargı yolunun tespitine ışık tutmaktadır. Madde metni şu şekildedir:

Madde 3- (1) Bu kanunun;

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda asine hüküm bulunmaması halinde,

⁹¹ Yurtcan, a.g.e., s.41 vd.

b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır.⁹²

5560 sayılı yasayla yapılan değişiklikten önce Kabahatler Kanununun 3. maddesi "Bu kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanır" şeklindeydi.⁹³ Hatta konuya ilişkin Uyuşmazlık Mahkemesi 2005/93 E, 2005/113 K, 21.11.2005 tarihli kararında "Buna göre Kabahatler Kanunu'nun belirlediği ilke ve esaslara uyan diğer kanunlardaki idari para cezaları ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırımlara karşı yapılacak itirazlarda sulh ceza mahkemesi genel görevli kılınmıştır. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olduğundan, görev konusunda taraflar için bir müktesep hak doğmayacağı; bu nedenle, yeni bir yasayla kabul edilen görev kurallarının, geçmişe de etkili olacağı bilinen bir genel hukuk ilkesidir" diyerek 5560 sayılı yasayla kabahatler kanununda yapılan değişiklikten önce idari yaptırımlara karşı yapılacak itirazlarda sulh ceza mahkemesini genel görevli mahkeme olarak kabul etmiştir.⁹⁴

Ancak Anayasa Mahkemesi kendisine yapılan başvuru sonucu 22/07/2006 tarihinde resmi gazetede yayınlanan 2005/108 E, 2006/35 K, 01.03.2006 tarihli kararıyla Kabahatler Kanununun 3. maddesini iptal etmiştir. Anayasa mahkemesi anılan kararında "Ceza hukukundaki gelişmelere koşut olarak, kimi yasal düzenlemelerde basit nitelikte görülen suçlar hakkında idari yaptırımlara yer verildiği görülmektedir. Daha ağır suç oluşturan eylemler için verilen idari para cezalarına karşı yapılacak başvurularda konunun idare hukukundan çok ceza hukukunu ilgilendirmesi nedeniyle adli yargının görevli olması doğaldır. Ancak, idare hukuku esaslarına göre tesis edilen bir idari işlemin, sadece para cezası yaptırımını içermesine bakılarak denetiminin idari yargı alanından çıkartılarak adli yargıya bırakılması olanaklı değildir. Bu durumda, itiraz konusu kuralla diğer yasalardaki kabahatlere yollama yapılarak, yalnızca yaptırımın türünden hareketle ve idari yargının denetimine tabi tutulması gereken alanlar gözetilmeden, bunları da kapsayacak biçimde

⁹² Meran, a.g.e., s.12.

⁹³ **Kabahatler Kanunu**, İzmir, Balıkesir Barosu Yayınları, 2006, s.10.

⁹⁴ Zekeriya Yılmaz, **Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanunu**, Ankara, 2005, s.385. **Kabahatler Kanunu**, İzmir, Balıkesir Barosu Yayınları, 2006, s.108

başvuru yolu, itiraz, bunlara ilişkin usul ve esasların değiştirilmesi, Anayasa'nın 125.ve 155. maddelerine aykırıdır. Kuralın iptali gerekir" demiştir.⁹⁵

Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan iptal kararı sonrası Kabahatler Kanununun 3. maddesinde değişiklik yoluna gidilmiş ve madde metni son halini almıştır. Buna göre idari yaptırım öngören kabahatler kanunu dışındaki diğer kanunlarda yargı yoluna ilişkin özel bir düzenleme bulunduğu takdirde bu hüküm uygulanacaktır. Aksi halde Kabahatler kanununda düzenlenen kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanacaktır.⁹⁶

Örneğin 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'un 30. maddesinde kanunda yazılı idari para cezalarının o yerin en büyük mülki amiri tarafından verileceği ve bu cezalara karşı idare mahkemelerine başvurulacağı belirtilmiştir.⁹⁷

B. Başvuru Yolu

1. Yetkili Başvuru Makamı

Kabahatler Kanununun 27. maddesinin 1. fıkrasında idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararlarına karşı sulh ceza mahkemesine başvurulacağı belirtilmiştir. Aslında kanun koyucu burada her ne kadar başvuru tabirini kullanmış ise de bu başvuru teknik anlamda bir itiraz niteliğindedir.⁹⁸

Bir üst başlıkta da belirtildiği gibi Kabahatler kanununun 3. maddesi gereğince Kabahatler Kanununda belirtilen idari para cezaları ile diğer kanunlarda kanun yolu gösterilmeyen idari para cezalarına ilişkin yapılacak başvurularda sulh ceza mahkemesi genel görevli mahkemedir.⁹⁹ Yetkili sulh

⁹⁵ Meran, a.g.e., s.13-14.

⁹⁶ Güçlü, a.g.e., s.197.

⁹⁷ Güçlü, a.g.e., s.198.

⁹⁸ Otacı, a.g.e., s.78.

⁹⁹ Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.137.

ceza mahkemesi ise genel kuraldan hareketle idari yaptırım kararının verildiği yer sulh ceza mahkemesidir.

Burada değinilmesi gereken önemli bir husus da Kabahatler Kanununun 27. maddesine 5560 sayılı yasayla eklenen 5, 6 ve 7. maddeler sonrası başvuru merciinin neresi olduğudur.

Kabahatler Kanununun 27. maddesinin 5. fıkrasında "idari yaptırımların mahkeme tarafından verilmesi halinde, bu kararlara karşı ancak itiraz yoluna gidilebilir" hükmü bulunmaktadır. 27. maddenin 7. fıkrasında ise "Kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi halinde; fiilin suç oluşturması nedeniyle verilen beraat kararına karşı kanun yoluna gidildiği takdirde, idari yaptırım kararına karşı itiraz da kanun yolu merciinde incelenir" hükmü bulunmaktadır. Açıklanan her iki hüküm birlikte değerlendirildiğinde yapılan yargılama sonucu mahkeme tarafından yargılamaya konu fiilin suç oluşturmadığının kabahat oluşturduğunun tespit edilmesi halinde ilgili hakkında üzerine atılı suçtan beraat kararı verilecek ve mahkeme tarafından Kabahatler Kanununun 24 maddesi gereğince ilgili hakkında idari yaptırım kararı verilecektir. Bu aşamadan sonra mahkemece verilen beraat kararı temyiz edildiği takdirde idari yaptırım kararı da temyiz merciinde incelenecektir. Mahkemece verilen beraat kararı temyiz edilmemiş ise idari yaptırım kararına karşı kabahatler kanununun 27. maddesinin 5. fıkrası gereği ancak itiraz yoluna gidilecektir.¹⁰⁰

Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yapılan soruşturmalarda soruşturmaya konu fiilin kabahat oluşturduğunun tespit edilmesi durumunda da az önce belirtilen mahkemelerin konumuna paralel düzenleme yapılmış ve 5560 sayılı yasa ile Kabahatler Kanununun 27. maddesine 6. fıkra eklenmiştir. Eklenen 6. fıkrada "soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırım kararı verilmesi halinde; kovuşturmaya yer olmadığı kararına itiraz edildiği takdirde, idari yaptırım kararına karşı başvuruda bu itiraz merciinde incelenir" hükmü bulunmaktadır.

¹⁰⁰ Aldemir, a.g.e., s.1123.

Burada öncelikle ayırt edilmesi gereken husus soruşturmaya konu fiilin kabahat oluşturmastır. Şayet soruşturmaya konu fiilin yanında ayrıca bir de kabahat teşkil eden fiilin işlendiğini öğrenen cumhuriyet savcısının tespit ettiği kabahat dolayısıyla Kabahatler Kanunun 23.maddesinin 2. fıkrası gereği vermiş olduğu idari yaptırım kararlarına karşı her halükarda sulh ceza mahkemesine başvuru yolu işletilecektir. Kanun koyucunun 27. maddenin 6. fıkrası ile getirdiği düzenleme soruşturmaya konu suçun kabahat oluşturduğunun fark edilmesi ile ilgilidir. Burada da kanımızca ikili bir ayrıma gidilmelidir. Soruşturmaya konu suçun kabahat oluşturduğunun anlaşılması üzerine verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karara ve idari yaptırım kararına karşı fail eylemin kabahatte oluşturmadığını düşünüyorsa başvurunun genel hükümler çerçevesinde sulh ceza mahkemesine yapmalıdır. Ancak fail ile birlikte şikayetçi yada suçtan zarar gören kişi de kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmişse bu durumda failin yapmış olduğu başvuruyu da kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı incelemeye yetkili 5271 sayılı C.M.K.'nın 173. maddesine göre Cumhuriyet savcısının yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi başkanı inceleyecektir.

Konuya ilişkin örnek verecek olursak; T.C.K.'nın 123.maddesinde düzenlenen kişilerin huzur ve sükununu bozma suçundan bir kişi hakkında başlatılan soruşturma kapsamında eylemin suç değil de Kabahatler Kanununun 36. maddesinde düzenlenen gürültü kabahatini oluşturduğunu tespit eden Cumhuriyet savcısının T.C.K.'nın 123. maddesinde belirtilen suçtan kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verip ilgili hakkında gürültü kabahatinden idari para cezası vermesi durumunda, fail eylemin gürültü kabahatini de oluşturmadığını da düşünüyorsa başvurusunu genel hükümler çerçevesinde sulh ceza mahkemesine yapacaktır. Ancak kişilerin huzur ve sükununu bozma suçunun mağduru olduğunu düşünen şikayetçi de kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiş ise her iki inceleme de kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı incelemeye yetkili Cumhuriyet savcısının görev yaptığı ağır ceza mahkemesine en yakın ağır ceza mahkemesi başkanı yapacaktır.

Tüm anlatılanların dışında Kabahatler Kanununun 27.maddesinin 8. fıkrasında "İdari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idari yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddiaları bu işlemin iptali talebiyle birlikte idari yargı merciinde görülür" hükmü bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi 2007/35 E, 2007/36 Karar ve 05.04.2007 tarihli İmar Kanununa ilişkin bir kararında "İmar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca verilen para cezaları, bir yapının ruhsatsız veya ruhsata aykırı veya imar mevzuatına aykırı yapıldığının tespit edilmesi anlamını taşımaktadır. Uygulamada söz konusu aykırılığın tespiti, devam eden inşaatlarda yapı tatil zaptı, tamamlanmış olan yapılarda ise yapı tespit zaptı düzenlemesiyle gerçekleşmekte ve bu suretle idari işlem kimliğine bürünmektedir. Söz konusu işlemler, yerleşik yargı kararlarında idari davaya konu oluşturabilecek nitelikte idari işlemler olarak kabul edilmektedirler.

Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi, "İdari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idari yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması hali"nin varlığını aramaktadır.

Bu çerçevede, İmar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca para cezası verilmesi işlemi, imar mevzuatına aykırı yapılanmanın tespiti, önlenmesi veya giderilmesine yönelik idari bir işlemin devamı niteliğinde olduğundan, Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca idari yaptırım kararının yanı sıra idari yargının görev alanına giren başka bir kararında verilmiş olduğunun ve buna bağlı olarak söz konusu para cezalarına karşı açılacak davalarda idari yargının görevli olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu durumda, İmar Kanunu'nun 42. maddesi uyarınca verilen para cezasına karşı sulh ceza mahkemesinde açılan dava, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin görevine girmemektedir.

İtiraz başvurusunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir." demiştir.¹⁰¹

¹⁰¹ <http://rega.basbakanlik.gov.tr>.

2. Başvuru Süresi

Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin 1. fıkrasında idari yaptırım kararlarına karşı başvuru süresi düzenlenmiştir. Buna göre idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, sulh ceza mahkemesine başvurulabilir. Aynı madde de bu süre içerisinde başvurunun yapılmamış olması halinde idari yaptırım kararının kesinleşeceği belirtilmiştir. Belirtilen süre hak düşürücü süre niteliğindedir. Zira Kabahatler Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde başvurunun süresi içinde yapılmadığının anlaşılması halinde başvurunun reddine karar verileceği belirtilmiştir. Bu sebeple başvuru için öngörülen on beş günlük süre hak düşürücü nitelikte olduğundan mahkemece resen göze alınacaktır.¹⁰²

Bizimde katıldığımız bir görüşe göre¹⁰³ idari işlemler resen uygulanabilir işlemlerdir. Bu durum idari işlem niteliğinde olan idari yaptırım kararları içinde geçerlidir. Bu durumda idari yaptırım kararlarının kesinleşmesinden bahsedilemez. Kabahatler Kanununun 27. maddesi belirtilen onbeş günlük sürenin geçirilmesi durumunda bundan sonra başvuru yoluna gidilemeyeceği anlamını taşımaktadır.

Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin 2. fıkrasında ise Mücbir sebebin varlığı dolayısıyla onbeş günlük sürenin geçirilmiş olması durumunda bu sürenin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde idari yaptırım kararına karşı başvuruda bulunabileceği bu süre içinde başvurunun yapılması durumunda başvurunun kararın kesinleşmesini engellemeyeceği ancak mahkemenin yerine getirmeyi durdurabileceği belirtilmiştir.

Başvuru süresinin sonunun adli tatile rastlaması halinde ise genel kuraldan hareketle 5271 sayılı CMK'nın 331. maddesi gereğince başvuru süresi adli tatilin bittiği günden itibaren 3 gün uzamış sayılacaktır.

¹⁰² Hasan Tahsin Gökcan, Seydi Kaymaz, **Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat - Sigorta Rücu Davaları ve Trafik Suç ve Kabahatleri**, 5. Bası, Ankara, 2008, s.1116.

¹⁰³ Gölcüklü, **İdari Ceza Hukuku**, s.136; Yücel Oğurlu, **İdari Yaptırımlar Karşısında Yargısal Korunma**, 2. Baskı, Ankara, 2001, s.41.

3. Başvuru Şekli ve Usul

Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin 3. fıkrasında başvurunun bizzat kanuni temsilci veya avukat tarafından sulh ceza mahkemesine verilecek bir dilekçe ile yapılacağı ve başvuru dilekçesinin iki nüsha olmasının gerektiği belirtilmiştir. Aynı maddenin 4. fıkrasında ise dilekçede idari yaptırım kararına ilişkin bilgiler ile karara karşı ileri sürülen delillerin açık bir şekilde gösterilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 4. fıkranın son cümlesinde ise başvuru süresinin mücbir sebep nedeniyle geçirilmesi durumunda mücbir sebebin dayanaklarıyla gösterilmesinin gerektiği belirtilmiştir.

4. Başvurunun İncelenmesi ve Karar

Kabahatler Kanunu'nun 28. maddesinde sulh ceza mahkemesine yapılan başvurunun incelenmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasında mahkemenin ilk önce bir ön inceleme yapması öngörülmüştür. Buna göre mahkeme ilk önce yetkili olup olmadığını tespit edecektir. Mahkeme yaptığı ön incelemede yetkisiz olduğunu tespit ederse yetkisizlik kararı vererek dosyanın yetkili sulh ceza mahkemesine gönderilmesine karar verecektir.

Mahkeme yetkili olduğuna karar verdikten sonra başvurunun süresi içerisinde yapılıp yapılmadığının, başvuru konusu idari yaptırım kararının sulh ceza mahkemesince incelenebilecek kararlardan olup olmadığının ve başvuru yapanın buna hakkı bulunup bulunmadığının tespitini yapacaktır. Aksi durumlarda başvurunun reddine karar verecektir.¹⁰⁴

Tüm bu anlatılan hususlar incelendikten sonra mahkeme başvurunun usulden kabulüne karar vererek işin esasını incelemeye geçecektir.

Burada kanun koyucunun başvuru üzerine yapılacak incelemelerde usulden inceleme ve esastan inceleme olarak ikili bir inceleme sistemini kabul ettiği anlaşılmaktadır. YURTCAN'a göre kanun koyucunun getirdiği bu

¹⁰⁴ Gökcan, Kaymaz, a.g.e., s.1116.

ikili sistem adliyelerin yükünü arttırmaktadır ve kararların uzun süreler sonunda verilmesine sebebiyet vermektedir.¹⁰⁵

Yapılan başvuruda usule ilişkin eksikliklerin mahkemece tespit edilmesi halinde başvuruda bulunana eksiklikleri gidermesi için makul bir süre verilmelidir. Usule ilişkin eksikliklerin tespiti halinde örneğin tek nüsha dilekçe ile başvuru durumu gibi başvuru yolunu işleten kişiye eksikliğin giderilmesi için imkan sağlanmadan yapılan başvurunun reddine karar verilmemelidir.¹⁰⁶

Kabahatler Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen usuller yerine getirilmiş ise mahkeme başvuruyu aynı maddenin 2. fıkrası gereğince usulden kabul ederek dilekçenin bir örneğini ilgili kamu kurum ve kuruluşuna tebliğ eder.

İlgili kamu kurum ve kuruluşu, başvuru dilekçesinin tebliği tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde mahkemeye cevap verir. 28. maddenin 3. fıkrası gereğince başvuru konusu idari yaptırıma ilişkin işlem dosyasının tamamının bir örneğinin cevap dilekçesi ile birlikte ilgili kurum tarafından mahkemeye verilmesi gerekir. Mahkeme işlem dosyasının aslını da ilgili kamu kurum ve kuruluşundan isteyebilir. Kanun koyucu başvuru şekline ilişkin esasları oldukça ayrıntılı düzenlemiş ve 28. maddenin 3. fıkrasının son cümlesinde cevap dilekçesinin, idari yaptırım kararına karşı başvuruda bulunan kişi sayısından bir fazla nüsha olarak verileceğini belirtmiştir.

Mahkeme başvuruda bulunan kişilere cevap dilekçesinin bir örneğini tebliğ eder. Başvuruya konu idari yaptırım kararına ilişkin olarak talep üzerine veya re'sen tarafları çağırarak belli bir gün veya saatte dinleyebilir. Dinleme için belirlenen günle tebligatın yapılacağı gün arasında en az bir haftalık zaman olmasına dikkat edilir. Dinleme sırasında taraflar veya avukatları hazır bulunur. İlgililerin mazeretsiz olarak hazır bulunmamaları yokluklarında karar verilmesine engel teşkil etmez. Bu husus, tebligat yazısında açıkça belirtilir.

¹⁰⁵ Yurtcan, a.g.e., s.47.

¹⁰⁶ Otacı, a.g.e., s.81.

5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu'nun tanıklığa, bilirkişi incelemesine ve keşfe ilişkin hükümleri, idari yaptırım kararına karşı başvuru ile ilgili olarak da uygulanır.

Mahkemenin başvurunun incelenmesi esnasında duruşma açıp açmayacağını kendisi takdir eder. Yani buradan hareketle başvurunun incelenmesi evrak üzerinde duruşma açmaksızın yapılabilir. Mahkeme eğer inceleme esnasında tarafları dinlemeye karar vermişse dinlemede sırasıyla; hazır bulunan başvuru sahibi ve avukatı, ilgili kamu kurum ve kuruluşunun temsilcisi ve varsa tanıklar dinlenir, bilirkişi raporu okunur ve diğer deliller ortaya konulur.

Yukarıda açıklandığı gibi Kabahatler Kanununun 28. maddesinin 6. fıkrasında dinleme esnasında ilgili kamu kurum ve kuruluşunun temsilcisinin dinleneceğini belirtmiştir. Burada Cumhuriyet savcılarının vermiş oldukları idari para cezalarına karşı işletilen başvuru yolu üzerine sulh ceza mahkemesince yapılan incelemede dinlemeye karar verilmesi durumunda cumhuriyet savcılarının dinlenip dinlenemeyeceği sorun teşkil etmektedir. Konuya ilişkin Kabahatler Kanununda bir açıklık bulunmadığı için dinleme sırasında cumhuriyet savcıları dinlenmemektedir ya da temsil edilememektedir.¹⁰⁷

Mahkeme ilgilileri dinledikten sonra ve bütün delilleri ortaya koyduktan sonra aleyhinde idari yaptırım kararı verilen ve hazır bulunan tarafa son sözünü sorar. Son söz hakkı, aleyhinde idari yaptırım kararı verilen tarafın kanuni temsilcisi veya avukatı tarafın da kullanılabilir. Mahkeme son kararını hazır bulunan tarafların huzurunda açıklar.

Sulh ceza mahkemesi kendisine yapılan başvuru sonucu yaptığı esastan inceleme sonrasında idari yaptırım kararının hukuka uygun olduğunu değerlendirmesi durumunda yapılan başvurunun reddine, hukuka aykırı olduğunun değerlendirmesi durumunda idari yaptırım kararının kaldırılmasına karar verir.

¹⁰⁷ Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.141.

Anayasanın 125.maddesinin 4. fıkrasında yargı yetkisinin idari eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olduğu, idari işlem ve eylem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak şekilde kullanılamayacağı belirtilmiştir. Kabahatler Kanununun 28. maddesinin 8. fıkrası incelendiğinde maddenin Anayasaya uygun olduğu düşünülebilir. Çünkü 8. fıkranın (a) bendinde idari yaptırım kararının hukuka uygun olması durumunda başvurunun reddine, (b) bendinde ise hukuka aykırı olması durumunda ise idari yaptırım kararının kaldırılmasına karar verileceği belirtilmiştir. Madde metninden mahkemenin hukuka uygunluk denetimi yapacağı anlaşılmaktadır.¹⁰⁸

Ancak Kabahatler Kanunu yürürlüğe girdikten sonra 5560 sayılı yasa ile kanunun 28. maddesine 9. fıkra eklenmiştir. Buna göre idari para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idari para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde, mahkeme idari para cezasının miktarında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilecektir. 5560 yasa ile yapılan değişikliğin gerekçesinde ise orantılılık esasının dikkate alınmasının gerektiği vurgulanmış verilen idari para cezasının kabahat fiilinin oluşturduğu haksızlıkla orantılı olmaması halinde mahkemenin verilen idari para cezasında değişiklik yaparak da başvurunun kabulüne karar verebilmesine imkan sağlamak için değişikliğin yapıldığı belirtilmiştir.

Eklenen 9. fıkranın Anayasanın 125. maddesine aykırı olduğu savunulabilir. Zira hakim fazla ceza verildiğini düşünerek verilen idari para cezasını eksiltme yoluna giderek karar veremez. Çünkü böyle bir durumda açıkça idare yerine geçerek işlem tesis etmiş olur ki bu da Anayasanın 125. maddesinin ruhuna açıkça ters düşmektedir.

Öte yandan 5560 sayılı yasa ile eklenen 9. fıkra idari yargı yolu ile adli yargı yolu arasında farklı uygulamalara yol açarak niteliktedir. Zira 9. fıkarda belirtilen yetki ancak idari yaptırım kararlarına karşı işletilen başvuru yolu neticesinde inceleme yapan sulh ceza mahkemesine tanınmıştır. Kabahatler

¹⁰⁸ Çağlayan, a.g.e., s.188; Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.141.

dışındaki kanunlarda idari para cezası öngörülmüş ve buna ilişkin kanun yolu idari yargı olarak gösterilmişse Kabahatler Kanununun 3. maddesi gereğince idari para cezasına ilişkin işlem iptal davasına konu olacak ve yargı denetimini idari yargı yapacaktır. Böyle bir durumda ilgili idari yargı mercii verilen idari para cezasında kanunun belirlediği sınırlar çerçevesinde değişiklik yapamayacaktır.¹⁰⁹

Kanunun 9. fıkrası mahkemenin idari para cezasında değişiklik yaparak başvurunun kabulüne karar verebileceğini belirtmiştir. Burada başvurunun kabulünden bahsedildiğine göre mahkeme sadece başvuruda bulunanın lehine hareket ederek verilen idari para cezasını eksiltme yoluna gidebilecektir.¹¹⁰

Kabahatler Kanununun 28. maddesinin son fıkrasında ise iki bin Türk Lirası dahil idari para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararların kesin olduğu belirtilmiştir.

C. İtiraz Yolu

1. Yetkili İtiraz Mercii

İdari yaptırım kararlarına karşı başvuru yolu sonrası sulh ceza mahkemelerin vermiş oldukları kararlara karşı itiraz yolu ile mahkemelerin Kabahatler kanununun 24. maddesine göre vermiş oldukları kararlara karşı itiraz yolu kanunun 29. maddesinde düzenlenmiştir.¹¹¹

Kabahatler Kanununun 29. maddesinin 1. fıkrasında mahkemenin verdiği son karara karşı, yargı çevresinde yer aldığı ağır ceza mahkemesine itiraz edilebileceği belirtilmiştir. Kabahatler için yargı sistemi içerisinde ağır ceza mahkemelerine kadar uzanan bir kanun yolu imkanı bulunması amaca uygun hareket edilmediği gerekçesiyle eleştirilmektedir.¹¹²

¹⁰⁹ Yalçın, Kabahatler Hukuku, s.143.

¹¹⁰ Güçlü, a.g.e., s.191.

¹¹¹ Yurtcan, a.g.e., s.48.

¹¹² Yurtcan, a.g.e., s.48.

Daha önceden de açıkladığımız gibi Kabahatler Kanununun 27. maddesinin 5. fıkrasına göre idari yaptırım kararının mahkemelerce verildiği durumlarda bu kararlara karşı ancak 29. maddede düzenlenen itiraz yoluna gidilebilecektir.¹¹³ Ancak bu hüküm ile mahkemelerin kabahatler kanununun 24. maddesi kapsamında vermiş oldukları kararlara ilişkin 5560 sayılı yasa ile 27. maddeye eklenen 7. fıkrayı iyi tahlil etmek gerekir. Kanunun 27. maddesinin 7. fıkrasında kovuşturma sırasında kovuşturmaya konu fiilin kabahat olduğunun anlaşılması durumunda ilgili beraat kararının temyiz edilmesi durumunda kabahat dolayısı ile mahkemece verilen idari yaptırım kararı da temyiz merciince ilgilenecektir.¹¹⁴ Ayrıca mahkemelerin idari para cezası yaptırımı kararını vermeye yetkili olduğu durumlar, kovuşturma aşamasında kovuşturmaya konu fiilin kabahat oluşturması durumunu düzenleyen 24.madde ile sınırlı değildir. Özel kanunlarda idari para cezası vermeye doğrudan hakim yetkili kılınmış olabilir. Ayrıca Kabahatler Kanununun 32.maddesinde düzenlenen emre aykırı davranış kabahatini ilgili bu kabahati mahkemenin verdiği emre karşı işlemiş olabilir. Böyle bir durumda 32. maddenin 1. fıkrasının son cümlesi gereği idari para cezası, emri veren makam tarafından verileceğinden idari para cezasına ilişkin karar mahkeme tarafından verilecektir.¹¹⁵

İtiraz yolunu düzenleyen 29. maddenin son fıkrasında ise idari yaptırım kararının ağır ceza mahkemesi tarafından verilmesi durumunda bu karara karşı itiraz merciinin en yakın ağır ceza mahkemesi olacağı belirtilmiştir.

¹¹³ “5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda verilen kararlara karşı iki yol öngörülmüştür. 27. maddede "Başvuru yolu", 29. maddede ise "İtiraz yolu" düzenlenmiş olup, "Başvuru yolu"nun idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine mümkün kılmaktadır. Diğer bir anlatımla "itiraz yolu" yalnızca mahkemece ilişkin idari yaptırım kararına karşı, kararın tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde, Sulh Ceza Mahkemesine yapılacağına, "itiraz yolu"nda ise mahkemenin verdiği son karara karşı itirazı verilen karara karşı düzenlenmiştir. Kabahatler Kanunu'nun "Başvurunun incelenmesi" başlıklı 28. maddesinin 10. fıkrasındaki "İkibin Türk Lirası dahil idari para cezalarına karşı "başvuru" üzerine verilen kararlar kesindir." şeklindeki düzenlemeden de anlaşılacağı üzere, sadece "başvuru" üzerine verilen kararlar kesindir. Oysa ki somut olaya bakıldığında, idari yaptırım kararı mahkeme tarafından verilmiştir. Bu durumda mahkemece verilen karar kesin olmayıp, bu karara karşı itirazın, idari para cezası miktarının ikibin Türk Lirasından az olduğu gerekçesiyle reddedilmesi isabetsizdir.” Yarg. 16. Hukuk Dairesi, 2007/5343 E., 2008/45 K.,15.01.2008 Tarihli kararı.

¹¹⁴ Yalçın, Yeni Ceza Adalet Sistemi, Diyarbakır, 2006, s.118.

¹¹⁵ Yalçın, Yeni Ceza Adalet Sistemi, s.118.

2. İtiraz Süresi

Kabahatler Kanununun 29.maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde itirazın, idari yaptırım kararının tebliği tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yapılacağı belirtilmiştir. Buradaki süre genel hükümlere göre tebliğ tarihinden bir sonraki gün işlemeye başlayacaktır.

Başvuru yolunu düzenleyen 27. maddenin 2. fıkrasında mücbir sebebin varlığı sebebiyle 5 günlük başvuru süresinin geçirilmesi durumunda sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren 7 gün içinde başvuru yoluna gidilebileceği belirtilmiş iken itiraz yolu için kanun koyucu böyle bir düzenleme getirmemiştir. Burada kanun koyucunun amacına uygun olarak itiraz yolu içinde mücbir sebebe ilişkin hükümlerin uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

3. İtirazın İncelenmesi ve Karar

İtiraza ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır. Kabahatler Kanununun 29. maddesinin 2. fıkrasında "itirazla ilgili karar, dosya üzerinden inceleme yapılarak verilir" denilmiştir. 3. fıkra da ise mahkemenin her bir itirazla ilgili olarak itirazın kabulüne veya itirazın reddine karar vereceği belirtilmiştir. İtiraz mercii itiraz ile ilgili karar verebilmek için doğal olarak hem idari yaptırım kararını hem de mahkemenin kararını inceleyecektir.¹¹⁶ 28. maddenin 10. fıkrasında iki bin Türk Lirası dahil idari para cezalarına karşı başvuru üzerine verilen kararların kesin olduğunu daha önce belirtmiştik. Kanun koyucu burada başvuru üzerine verilen kararlardan bahsetmektedir. O halde mahkemeler tarafından verilen idari yaptırım kararlarına karşı itirazlarda miktar göz önüne alınmayacaktır.¹¹⁷

D. Vazgeçme ve Kabul

Kanun yoluna başvuran kişi, bu konuda karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Ancak böyle bir durumda aynı konu ile ilgili

¹¹⁶ Otacı, a.g.e., s.83.

¹¹⁷ Gökcan, Kaymaz, Karayolları Trafik Kanunu, s.1117.

yeniden başvuruda bulunamayacaktır. İdari yaptırım kararını veren kamu kurum ve kuruluşu da mahkeme tarafından karar verilinceye kadar kanun yolu başvurusunu kabul ederek idari yaptırım kararını geri alma hakkına sahiptir.¹¹⁸

İdari işlemlerin geri alınmasında doktrinde çeşitli hukuk ilkeleri benimsenmiştir. Bunlardan bir tanesi hukuka uygun idari işlemin geri alınamayacağıdır.¹¹⁹ Ancak söz konusu düzenlemede, hukuka aykırı bir işlemin yapılmasından idari yaptırım kararını veren merciin vazgeçmesi olarak kabul etmek gerekir.¹²⁰

Vazgeçme veya kabul durumunda kanun yolu merciinin nasıl bir karar vereceği düzenlenmemiştir. Bu durumda aleyhine idari yaptırım kararı veren kişi vazgeçerse red, idari yaptırım kararını veren merciinin kanun yolu başvurusunu kabul ederse kabul şeklinde karar verilmesi gerekmektedir.¹²¹

¹¹⁸ Madde 30 : (1) Kanun yoluna başvuran kişi, bu konuda karar verilinceye kadar başvurusundan vazgeçebilir. Vazgeçme halinde bir daha aynı konuda başvuruda bulunulamaz.(2) İlgili kamu kurum ve kuruluşu da mahkeme tarafından karar verilinceye kadar kanun yolu başvurusunu kabul ederek idari yaptırım kararını geri alabilir.

¹¹⁹ Suheyli Batur, Feridun Yenisey, Celal Erkut, Sibel İncoğlu, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Adil Yargılanma İlkesi Işığında Hukuk Devleti ve Yargı Reformu Anayasa Hukuku İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından", **TÜSİAD Raporu**, Aralık, 2003, s.30vd. ; Yalçın, Yeni Ceza Adalet Sistemi s.124.

¹²⁰ Yalçın, Yeni Ceza Adalet Sistemi, s.124.

¹²¹ Yalçın, Yeni Ceza Adalet Sistemi, s.124-125.

T.C.
GÖKÇEBEY
SULH CEZA MAHKEMESİ

DEĞİŞİK İŞ NO : 2010/13

HAKİM : FARUK ÇELİKBİLEK 12354

KATİP : ÖZGÜR TURHAN 10341

İTİRAZ EDEN : HÜSEYİN GÜROL -İlyas oğlu 06.12.1967 Devrek doğumlu
Gökçebey adresinde ikamet eder.

KARŞI TARAF : Zonguldak Valiliği İl Çevre ve Orman Müdürlüğü
İTİRAZ KONUSU : İl Çevre ve Orman Müdürlüğünün 14.01.2010 tarih 205
sayılı idari para cezasına itiraz

TALEP TARİHİ : 28.03.2010

KARAR TARİHİ : 01.04.2010

İdari para cezasına itiraz eden 28.01.2010 hakim havale tarihli itiraz dilekçesi mahkememize gelmiş olup mahkememizin yukarıdaki değişik iş sırasına kaydı yapıp yapılan yargılama neticesinde;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ

İtiraz eden 28.01.2010 tarihli dilekçesi ile özetle; Gökçebey İlçe Emniyet Amirliği önünde İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nce yapılan egzoz gazı emisyon ölçüm kontrolünde adına kayıtlı 34 NFK 63 plakalı 2001 model Renault aracının egzoz muayenesinin 11.12.2009 tarihinde bitmiş olduğunu, denetleme tarihi olan 18.12.2009 tarihinde tutanak tutulduğunu, bir gün sonra egzoz muayenesini yaptırdığını, daha önceki yönetmelikte egzoz emisyon ölçümü bitiş tarihinden itibaren bir ay içerisinde yaptırmak şartıyla ek süre verildiğini ve ceza tutanağının iptalinin söz konusu olduğunu belirterek idari para cezasının kaldırılmasını talep etmiştir.

Zonguldak İl Çevre Orman Müdürlüğü 29.01.2010 tarihli yazısında özetle görevsizlik kararı verilmesini talep etmiştir.

2872 Sayılı Çevre Kanunun 25.maddesi "idari yaptırım kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren 30 gün içerisinde idari mahkemesinde dava açılabilir" hükmüne amirdir. 5560 Sayılı Kanun ile değişik 5326 Sayılı Kabahatler Kanunun 3.maddesinde ise söz konusu kanunun idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümlerin diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde uygulanacağı düzenlenmiştir. 2872 Sayılı Çevre Kanunun 25.maddesi nazara alınarak 5326 sayılı yasanın değişik 27/ 8 maddesi ve 5235 sayılı yasanın 10 ve CMK nın 4. maddesi gereğince dava dilekçesinin yargı yolu bakımından reddine karar verilmiştir.

HÜKÜM-Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere

1-5326 sayılı yasanın değişik 27/ 8 maddesi ve 5235 sayılı yasanın 10 ve CMK nın 4. maddesi gereğince dava dilekçesinin yargı yolu bakımından REDDİNE,
2-Muterizin görevli ve yetkili idare mahkemesine başvurmakta ve bu hususta dava açmakta MUHTARİYETİNE,

Katip

Hakim

T.C.
GÖKÇEBEY
SULH CEZA MAHKEMESİ

DEĞİŞİK İŞ NO : 2010/19

HAKİM : FARUK ÇELİKBİLEK 12354
KATİP : ÖZGÜR TURHAN 10341
İTİRAZ EDEN : MEHMET ŞEN - BALIKESİR adresinde ikamet eder.
KARŞI TARAF : Gökçebey Kaymakamlığı
İTİRAZ KONUSU : Gökçebey Kaymakamlığının 27.01.2010 tarih 2010/13 sayılı kararı ile verilen idari para cezasına itiraz
TALEP TARİHİ : 11.02.2010
KARAR TARİHİ : 15.02.2010

İdari para cezasına itiraz edene ait dilekçe 11.02.2010 tarihinde mahkememize gelmiş olup mahkememizin yukarıdaki değişik iş sırasına kaydı yapıp yapılan yargılama neticesinde;

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ : İtiraz eden 11.02.2010 tarihli dilekçesi ile gerçeğe aykırı adres beyanında bulunduğu gerekçesi ile tarafına Gökçebey Kaymakamlık Makamı'nın 27.01.2010 tarih ve 2010/13 K.sayılı kararı ile idari para cezası verildiğini, verilen idari para cezasının kaldırılmasını talep ve dava etmiştir.

Gökçebey Cumhuriyet Başsavcılığının 2010/156 sayılı soruşturma no üzerinden yürütülen dosyanın incelenmesinde Mehmet Şen'in 27.01.2010 tarihinde adli kolluk görevlilerince alınan beyanında özetle yanında bulunan Ahmet Gürol, Selim Yılmaz ve ismini bilmediği bir kişi ile şüphelinin işletmekte olduğu kahvehanede kılıç tabir edilen oyunu para karşılığı oynadıklarını, kılıç oyununun şansa bağlı olduğunu, mekan sahibinin oyunu kazanan kişiden %10 komisyon aldığını belirttiği, Ahmet Gürol'un da 27.01.2010 tarihli beyanının benzer nitelikte olduğu görülmüştür.

Tüm bu hususlar nazara alındığında itiraz eden Şevki Eren'in kumar oynadığı, bu nedenle 27.01.2010 tarihinde 5326 Sayılı Kanunun 34.maddesi uyarınca idari yaptırım uygulandığı ve söz konusu idari yaptırımda hukuka aykırı bir husus saptanamadığından ve itiraz edenin kumar oynadığı yönünde kanaat oluştuğundan itiraz edenin itirazı yerinde görülmemiş, 5326 sayılı yasanın 28/ 8-a maddesi gereğince reddine karar verilmiştir.

HÜKÜM-Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere

İtiraz edenin itirazı yerinde görülmediğinden, 5326 sayılı yasanın 28/ 8-a maddesi gereğince REDDİNE

itiraz edenin yüzüne karşı, İtiraz edilen para cezasının miktarı 2000 YTL den az olduğundan, 5326 sayılı yasanın 28/ 9 md.si gereğince kesin olarak karar verildi.

Katip

Hakim

E. Masraflar ve Vekalet Ücretinin Ödenmemesi Durumu

Kabahatler Kanununun genel hükümler başlıklı birinci kısmının son maddesinde, masraflar ve vekalet ücretinin ödenmemesi başlığı altında kanun yolundaki masrafların kim tarafından ödeneceği ve kanun yoluna başvurunun harca tabi olup olmadığı hususu düzenlenmiştir. Madde metni şu şekildedir.

Madde 31 : (1) İdari yaptırım kararına karşı kanun yoluna başvurulması harca tabi değildir.

(2) Kanun yoluna başvuru dolayısıyla oluşan bütün masraflar ve vekalet ücreti, başvurusu veya savunması reddedilen tarafça ödenir.

Madde metninden anlaşıldığı üzere kanun koyucu kanun yoluna başvuruyu harca tabi tutmamıştır. Bu husus aleyhlerine idari yaptırım kararı verilen kişilerin bu kararlara karşı yargı yoluna başvurma konusundaki tereddütleri gidermek için olumlu bir düzenleme olarak görülmektedir.¹²²

İkinci fıkrada ise kanun yolu sürecinde oluşan masraflar ve vekalet ücretinin başvurusu veya savunması reddedilen tarafça ödeneceği belirtilmiştir. Ancak vazgeçme ve kabul durumunda masrafların ve vekalet ücretinin kimler tarafından karşılanacağı belirtilmemiştir. ÇAĞLAYAN'a göre böyle bir durumda kanun yolu masrafları vazgeçme durumunda vazgeçene, kabul etme durumunda ise kanun yolunu kabul eden idari yaptırım kararını veren merciye yükletilmelidir.¹²³

VI. KESİNLEŞEN İDARİ PARA CEZALARININ TAHSİLİ

Kabahatler Kanunun 17. maddesinde, idari para cezalarının tahsiline ilişkin düzenleme yapılmıştır. Madde içeriği şu şekildedir:

Madde 17 : (1) İdari para cezası, maktu veya nispi olabilir.

(2) İdari para cezası, kanunda alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle de belirlenebilir. Bu durumda, idari para cezasının miktarı belirlenirken işlenen

¹²² Çağlayan, a.g.e., s.201.

¹²³ Çağlayan, a.g.e., s.201.

kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumu birlikte göz önünde bulundurulur.

(3) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları ise, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.

(4) Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.

(5) İdari para cezası tamamen tahsil edildikten itibaren en geç bir ay içinde durum, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.

(6) Kabahat dolayısıyla idari para cezası veren kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde bunun tahsilatını derhal kendisi gerçekleştirir. İdari para cezasını kanun yoluna başvurmadan önce ödeyen kişiden bunun dörtte

üçü tahsil edilir. Peşin ödeme, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez.

(7) İdari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idari para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idari para cezaları açısından uygulanmaz.

Buna göre, idari para cezalarının tahsilini; kanunun sistematığı içerisinde süresi, tahsil yöntemi, indirim, taksitlendirme ve gelir kaydı başlıkları altında inceleyebiliriz.

A. Ödeme Süresi

Kabahatler Kanunu'nda ödeme süresine ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Sürenin tespiti hususunda kabahati düzenleyen ilgili kanunlarda belirtilen süreler uygulanacaktır. Bu kanunlarda da süre yönünden bir düzenleme yapılmamış ise 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesine göre ödeme süresinin tayini gerecektir. Bu maddenin 2. fıkrasına göre; "Hususi kanunlarında ödeme zamanı tespit edilmemiş amme alacakları maliye vekaletince belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir" denilmektedir.

Nitekim Maliye Bakanlığı'nca Kabahatler Kanunu'nun bazı maddelerinin uygulanmasına ilişkin olarak yayınlanan 442 Seri Nolu Tahsilat Genel Tebliği'ne göre, özel kanunlarında ödeme süresi belirtilmemiş idari para cezalarının, Kabahatler Kanunu'nun 26. maddesine göre ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde ödenmesi gerekmektedir.

B. Tahsil Yöntemi

Kabahat eylemi nedeniyle para cezası uygulayan kamu görevlisi, ilgilinin rıza göstermesi halinde, tahsilatı hemen kendisi gerçekleştirebilir. Bunun için kararın kesinleşmesine gerek yoktur.

İdari para cezasının bu şekilde ödenmesi, ilgilinin karara karşı itiraz yoluna başvurmadan vazgeçtiği anlamına gelmez.¹²⁴ Bir görüşe göre; muhatap cezayı öderken, kanun yoluna başvuracağına dair bir şerh koymalıdır.¹²⁵ Diğer bir görüşe göre ise kanunun lafzından böyle bir anlam çıkmamaktadır.¹²⁶

Ödeme yapıldıktan sonra, kanun yoluna gidildiğinde, bu durumda ifadan sonra bir yargı yolunun açıldığını, inceleme sonucu kişinin kusurlu olmadığı anlaşılırsa ödenen para cezasının ilgisine iadesinin gerekeceği, iadenin de bürokratik engellerle karşılaşacağı gibi nedenlerle sistemle uygun olmayan bir hususun ortaya çıktığı doktrinde ifade edilmektedir.¹²⁷ Bu görüşün aksini savunan diğer bir görüşe göre ise, idari yaptırımın neticede idari bir işlem den ibaret olduğu bu düzenlemenin İYUK'un 27. maddesindeki, "Danıştay'da veya idari mahkemelerde dava açılması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz" kuralı ile uyum içinde olduğunu, sisteme uygun olmayan bir durumun olmadığını ifade etmektedir.¹²⁸

Ayrıca kesinleşen idari para cezası ödenmemiş ise, ilgili kurumca tahsilatı yapılmak üzere mahallin en büyük mal memuruna verilir. Para cezası mal memurluğunca 6183 sayılı A.A.T.U.H.K. hükümlerine göre tahsil edilir ve tahsilden itibaren en geç bir ay içerisinde ilgili kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.

Tahsil edilmek üzere mahallin en büyük mal memurluğuna gönderildiğinde artık ilgili idarece tahsilat yapılmayacak, yapılmış ise

¹²⁴ Çağlayan, a.g.e., s.161; Yurtcan, a.g.e., s.26.

¹²⁵ Yurtcan, a.g.e., s.26.

¹²⁶ Çağlayan, a.g.e., s.161.

¹²⁷ Yurtcan, a.g.e., s.26.

¹²⁸ Çağlayan, a.g.e., s.161.

gönderilen idari yaptırım kararı ile ilgisi sağlanarak mal memurluğuna bildirilecektir.¹²⁹

Cumhuriyet savcısınca verilen idari para cezasını, Cumhuriyet savcısının zorta tahsil yetkisi yoktur.¹³⁰ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 194/2 maddesine göre; "İdari para cezasını içeren Cumhuriyet başsavcılığı kararı veya mahkeme hükmü, tahsili için doğrudan 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler kanunun 17 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne göre mahallin en büyük mal memurun gönderilir.

C. İndirim Uygulaması

Kabahatler Kanununun 17/6. maddesine göre, idari para cezasını kanun yollarına başvurmada n ödeyen kişiye dörtte bir oranında indirim yapılacağı öngörülmüştür.

Kanun yoluna başvurmada n önce ödeme, Kabahatler Kanununun 27. maddesinde ifade edilen 15 günlük başvuru süresi ve mahkemeler tarafından verilen kararların tebliğ tarihinden itibaren Kabahatler Kanununun 29. md. gereğince 7 günlük itiraz süresi içinde yapılmalıdır. Bu süreler geçtikten sonra yapılacak ödemede, peşin ödeme indirimi uygulanmayacaktır.

Kanun yoluna başvurmada n yapılan ödemede indirim, para cezasının tamamı üzerinden yapılmaktadır. Nakden veya ilgili kanunlarda kabul edilmiş olması kaydıyla çekle ödemede mümkündür. Ancak kısmı ödemelerde indirim yapılması mümkün değildir.¹³¹

D. Taksitlendirme Uygulaması

Kabahatler Kanunu'nun 17/3 md.göre; "... kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi

¹²⁹ Mehmet Arslan, "Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezalarının Uygulaması ve Tahsil Zamanaşımı", **Kazanç Hukuk Dergisi**, S.33-34, Mayıs-Haziran, 2007, s.88.

¹³⁰ Otacı, a.g.e., s.71.

¹³¹ Arslan, a.g.e., s.89.

koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir.”

Buna göre taksit uygulamasının ön şartı kişinin ekonomik durumunun müsait olmamasıdır. Bu şartın gerçekleştiği ispatlandıktan sonra ilk taksidin peşin ödenmesi halinde, taksit uygulaması yapılabilecektir. Bundan sonra kalan taksitler bir yıl içinde ödenmek üzere yapılandırılacaktır.

Taksitlendirmeye idari para cezasını uygulayan makam yetkilidir.¹³²

E. Mahkemeler ve Cumhuriyet Savcıları Tarafından Verilen İdarî Para Cezalarının Tahsili

Kabahatler Kanunu'nun 17/3 md. göre; "10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idarî para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idarî para cezaları Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları kendi bütçelerine gelir kaydedilir. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idarî para cezaları ise, ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Genel Bütçeye gelir kaydedilir. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının verdiği para cezaları, kendi kanunlarındaki hükümlere tâbidir. Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idarî para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idarî para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir."

17/4 md. göre; " Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek

¹³² Çağlayan, a.g.e., s.160.

üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.”

442 sayılı Tahsiller Genel Tebliğine göre; "10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununu ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idari para cezalarının ilgili kanunlarında 1/6/2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idari para cezaları güzel bütçeye ... gelir kaydedilecektir.”

Tüm bu mevzuat hükümleri karşısında, mahkemeler ve Cumhuriyet başsavcılıklarınca verilen idari para cezaları kesinleştiğinde tahsil edilmek üzere, borçlunun ikametgahının, tüzel kişilerin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yerdeki vergi dairesine gönderilecektir. Vergi dairesince tahsilat yapıldığında da bu para genel bütçeye gelir kaydedilecektir.¹³³

VII. İDARİ PARA CEZALARINDA ZAMANAŞIMI

A. Soruşturma Zamanaşımı

Soruşturma zamanaşımına ilişkin düzenleme Kabahatler Kanunun 20. maddesinde yapılmıştır. Kanunun 3.maddesinde yapılan düzenlemeye göre "bu kanunun idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır. Buna göre Kanunun 20.maddesinde

¹³³ Güçlü, a.g.e., s.152.

düzenlenen soruşturma zaman aşımına ilişkin hükümler diğer kabahat içeren kanunlar hakkında da uygulanacaktır.¹³⁴

Kabahatler Kanununun 20. maddesine göre; "(1) Soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı kişi hakkında idari para cezasına karar verilemez. (2) Soruşturma zamanaşımı süresi; Yüzbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde beş, Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde dört, Ellibin Türk Lirasından az idarî para cezasını gerektiren kabahatlerde üç yıldır. (3) Nispi idari para cezasını gerektiren kabahatlerde zamanaşımı süresi sekiz yıldır.(4) Zamanaşımı süresi, kabahate ilişkin tanımdaki fiilin işlenmesiyle veya neticenin gerçekleşmesiyle işlemeye başlar. (5) Kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç oluşturmaları halinde suça ilişkin dava zamanaşımı hükümleri uygulanır."

Buna göre, soruşturma zamanaşımının dolması halinde, muhataba idari para cezası verilemeyecektir. Kamu hukukunda zamanaşımı re'sen gözetilmesi gereken bir müessese olduğundan, ilgili kamu kurumu bu hususu gözetmelidir.¹³⁵

Kabahat içeren eylem aynı zamanda suç ise artık burada bu suça ilişkin dava zamanaşımı süresi kabahat eylemi içinde uygulanacaktır.

Zamanaşımı süresi kabahate ilişkin eylemin gerçekleşmesi veya neticenin meydana gelmesiyle başlayacaktır.

Kanunda belirlenen idari para cezasının alt ve üst sınırlarına göre farklı zamanaşımı sürelerine tâbiyse burada hangi zamanaşımı süresinin uygulanacağı sorunu gündeme gelecektir. Bu durumda somut olaya, alt ve üst hadler arasında bir miktarda cezanın uygulanmasından sonra, zamanaşımı süresinin tayini doğru olacaktır.¹³⁶

Zamanaşımı süresinin hesabında karşılaşılabilecek bir diğer sorun ise, temel cezanın mı, yoksa yeniden değerlendirme oranı uygulandıktan sonra belirlenen cezanın mı dikkate alınacağı sorunudur. Kabahatler Kanunu'nun

¹³⁴ Güçlü, a.g.e., s.103.

¹³⁵ Güçlü, a.g.e., s.103.

¹³⁶ Güçlü, a.g.e., s.104.

20. maddesinde "gerektiren" ifadesi kullanılmıştır. Buna göre, artık para cezasının yeniden değerlendirme oranı uygulandıktan sonra bulunacak miktarının dikkate alınması gerekecektir.¹³⁷

Nispi ceza gerektiren kabahat eylemleri için uygulanacak zamanaşımı süresi kanuna göre 8 yıldır.

Bir kabahat eyleminin müteselsilen işlenmesi halinde, artık burada genel hukuk kuralları gereğince son eylemin gerçekleştiği tarihi, zamanaşımı süresinin başlangıcı olarak kabul etmek gerecektir.¹³⁸

B. Yerine Getirme Zamanaşımı

Yerine getirme zamanaşımı, ceza hukukundaki "ceza zamanaşımı" kavramına karşılık gelmektedir. Ceza zamanaşımı, bir hükümlü hakkında mahkemece verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkumiyet kararının belirli bir süre infazının yapılmaması halinde, artık devletin infaz yetkisini hukuken kaldıran bir kurumdur.¹³⁹

Yerine getirme zamanaşımı Kabahatler Kanunu'nun 21. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; "(1) Yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idari para cezasına veya mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin karar artık yerine getirilemez. (2) Yerine getirme zamanaşımı süresi; Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idari para cezasına karar verilmesi halinde yedi, Yirmibin Türk Lirası veya daha fazla idari para cezasına karar verilmesi halinde beş, Onbin Türk Lirası veya daha fazla idari para cezasına karar verilmesi halinde dört, Onbin Türk Lirasından az idari para cezasına karar verilmesi halinde üç yıldır. (3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin zamanaşımı süresi on yıldır. (4) Zamanaşımı süresi, kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar. (5) Kanun hükmü gereği olarak idari yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemez."

¹³⁷ Güçlü, a.g.e., s.105.

¹³⁸ Güçlü, a.g.e., s.105.

¹³⁹ Demirbaş, a.g.e., s.636.

Gerek soruşturma zamanaşımında, gerekse de yerine getirme zamanaşımında, zamanaşımının kesilmesine veya durmasına ilişkin Kabahatler Kanunu'nda açık bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak yerine getirme zamanaşımında kanunun 21/5 maddesine göre, kanun gereği olarak idari yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemez. Bu düzenlemeye göre, zamanaşımı süresi bu işlem süresi kadar duracaktır. Yasal engel ortadan kalktığında süre işlemeye devam edecektir.

Kanuna göre, yerine getirme zamanaşımı süresi üç ile yedi yıl arasındadır. Ancak mülkiyetin kamuya geçirilmesinde bu süre on yıl olarak belirlenmiştir.

SONUÇ

5326 sayılı Kabahatler Kanununun yürürlüğe girmesinden önce yürürlükte bulunan 765 sayılı yasada yapılan cürüm kabahat ayrımı uygulamasına son verilmiş, 765 sayılı yasada yerini bulan bir kısım kabahatler, Kabahatler Kanununa taşınmış, bir kısmı suça çevrilerek 5237 sayılı T.C.K. içerisinde düzenlenmiş bir kısım ise hem suç hem kabahat olmaktan çıkarılmıştır.

Bunun yanında Kabahatler Kanunun getirmiş olduğu en göze çarpan düzenleme idari para cezalarının denetiminde genel görevli yargı yolunun adli yargı olarak belirlenmesidir. Ancak tez çalışmamızda bahsettiğimiz gibi Anayasa Mahkemesinin Kabahatler Kanununun 3. maddesini iptal etmesinden sonra yapılan yeni düzenlemeyle, diğer kanunlarda idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin idari yargı mercilerinin yetkili olduğuna dair hüküm bulunması durumunda idari yargı mercileri, böyle bir hüküm bulunmaması durumunda ise adli yargı mercileri yetkili kılınmıştır. 3. maddede yapılan bu düzenleme karşısında uygulama açısından görevli yargı yolunun tespitine ilişkin sorunlar şimdilik çözülmüş gibi görünse de kabahatler sonucu uygulanacak idari yaptırım kararlarına karşı konun yolunda idari yargının mı yoksa adli yargının mı görevli olduğu hususunda hukuksal bir ayrım yapılmamıştır. Son düzenlemeyle hangi kabahatler sonucu uygulanan idari yaptırımlar açısından görevli yargı yolunun idari yargı olduğu tamamen yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Hukuksal çerçevede idari yaptırımlar karşısında görevli yargı yolunun tespitine ilişkin vicdanları rahatlatacak nitelikte bir düzenleme yapılmamış yada yapılamamıştır. Şu anki sistemde birtakım kabahatler sonucu uygulanacak idari yaptırım kararlarına karşı gidilecek kanun yolunda idari yargı, bir kısım kabahatler sonucu uygulanacak idari yaptırım kararlarına karşı ise adli yargı görevlidir. Bu durumun ise farklı uygulamalara yol açacağı açıktır. Örneğin çalışmamızda da belirttiğimiz gibi Kabahatler Kanununun 28. maddesinin 9. fıkrasına göre sulh ceza mahkemesi idari para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahat dolayısıyla verilmiş idari para cezasının miktarında değişiklik

yapabilme yetkisine haizken mevzuatımızda idari yargı mercilerine böyle bir yetki verilmemiştir. Böyle bir durum kabahatler hukuku çerçevesinde farklı uygulamalara yol açacak niteliktedir ve bu durum hukuksal açıdan kabul edilebilir değildir.

İdari yaptırımların hukuksal nitelikleri yönünden bir idari işlem olmaları sebebiyle denetimlerinin idari yargı mercilerince yapılması daha mantıklıdır. Kabahatlerin niteliği itibarıyla denetimlerinin ceza yargılamasına yakın görülmeleri sebebiyle adli yargının genel görevli yargı yolu olarak belirlenmesi ilk bakışta mantıklı gelebilir. Ancak ceza hukuku ve ceza yargılamasını daha yakından ilgilendiren 4483 sayılı yasa kapsamında görevleri sebebiyle işledikleri suçlar dolayısıyla kamu görevlilerinin yargılanmasına ilişkin verilen soruşturma izni verilmesine yada verilmemesine ilişkin kararların denetimini 4483 sayılı yasanın 9. maddesi gereğince idari yargı mercilerinin yaptığı bir hukuk sisteminde kabahatler sonucu uygulanan idari yaptırımların denetiminde idari yargının görevli olamayacağını söylemek doğru değildir.

KAYNAKÇA

ALDEMİR, Hüsnü, **Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanununun Yorumu**, Ankara, Kartal Yayınevi, 2007.

ARSLAN, Mehmet; "Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezalarının Uygulaması ve Tahsil Zamanışımı", **Kazanç Hukuk Dergisi**, S.33-34, Mayıs-Haziran, 2007.

AZRAK, Ali Ülkü, "İdari Yargı Denetiminin Sınırı Olarak İdarenin Takdir Yetkisi", **İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi**, Y.6, S.1-3, 1985.

BARDAKÇI, Mehmet Akif; **Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezaları ve İdari Para Cezalarının Yargısal Denetimi**, İstanbul, 2006.

BATUM, Suheyil, YENİSEY, Feridun, ERKUT, Celal, İNCEOĞLU, Sibel; "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Adil Yargılanma İlkesi Işığında Hukuk Devleti ve Yargı Reformu Anayasa Hukuku İdare Hukuku ve Ceza Hukuku Açısından", **TÜSİAD Raporu**, Aralık, 2003.

CENTEL Nur, ZAFER, Hamide, ÇAKMUT, Özlem; **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 4. Bası, İstanbul, 2006.

ÇAĞLAYAN, Ramazan, **İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu)**, 1. Baskı, Ankara, 2006.

ÇAĞLAYAN, Ramazan, "Türk Hukukunda İdarenin Takdir Yetkisinin Yargısal Denetimi" **Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.VII, S.1-3, 2003

ÇİÇEK, İbrahim; **Kabahatler Kanunu**, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınevi, 2007.

ÇOBAN, Ülviye Müjde; **Kabahatler Kanunundaki İdari Para Cezaları**, Konya, 2009.

DEMİRBAŞ, Timur; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Yeni Türk Ceza Kanununa Göre Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2005.

DÖNMEZER, Sulhi, ERMAN, Sahir; **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku**, Genel Kısım, C.I, 9. Bası, İstanbul, 1985.

EKİNCİ, Mustafa; **Anlatımlı Gerekçeli Kabahatler Kanunu ile İdari Suç ve Cezalar**, Ankara, 2005.

ERDOĞAN, Yüksel; **Kabahatler Kanunu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.

EREM, Faruk, DANIŞMAN, Ahmet, ARTUK, M. Emin; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 1997.

ERKUT, Celal **Hukuka Uygunluk Bloku, İdare Hukukunda Hukukun Genel Prensipleri Teorisi**, Kavram Yayınları, İstanbul, 1996.

GÖKCAN, Hasan Tahsin, KAYMAZ, Seydi; **Karayolları Trafik Kanunu'na Göre Hukuki Sorumluluk, Tazminat - Sigorta Rücu Davaları ve Trafik Suç ve Kabahatleri**, 5. Bası, Ankara, 2008. (Karayolları Trafik Kanunu)

GÖKCAN, Hasan Tahsin, "Cumhuriyet Savcısının Ceza Vermeye Yetkili Olduğu Kabahatler". **Türk Hukuk Dergisi**, S.105, Aralık 2005 (Cumhuriyet Savcısının Ceza Vermeye Yetkili Olduğu Kabahatler)

GÖLCÜKLÜ, Feyyaz; "İdari Ceza Hukuku ve Anlamı", **AÜSBFD**, C.18, No:2, 1963. (İdari Ceza Hukuku)

GÖLCÜKLÜ, Feyyaz; "İdari Ceza Müeyyideleri ve Bunlara Karşı Kanun Yolları", **AÜSBFD**, C.18, 1963, No:3-4. (İdari Ceza Müeyyideleri)

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref; **Yönetim Hukuku**, 22. Bası, Ankara, 2005

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref; **Yönetim Hukuku**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2000

GÜÇLÜ, Yaşar; **İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar**, Ankara, 2008.

GÜNDAY, Metin; **İdare Hukuku**, İmaj Yayıncılık, Ankara, 1998.

GÜNDAY, Metin; **İdare Hukuku**, 6.bası, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2002.

<http://rga.basbakanlik.gov.tr>

<http://takterim.gov.tr>

<http://www.kazanci.com>

Kabahatler Kanunu, Balıkesir Barosu Yayınları, İzmir 2006.

KARABULUT, Mustafa; **İdari Yaptırımların Hukuki Rejimi**, Ankara, 2008.

KARAGÜLMEZ, Ali, **Türk Hukukunda Ceza Kararnamesi ve Ödeme**, Ankara, 1999.

MAHMUTOĞLU, Fatih Selami, **Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzene Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırımı Rejimi**, İstanbul, 1995.

MERAN, Necati; **Açıklamalı Kabahatler Kanunu 8 Kabahat İçeren Kanunlar**, Ankara Kartal Yayınevi, 2007.

MUTLUER, Kamil; **Vergi Ceza Hukuku**, Eskişehir, 1979.

NAZAROĞLU, Yavuz; "Genel Olarak İdari Para Cezalarının Para Cezaları İçindeki Yeri ve Nitelikleri", DD.14-15, 1974.

OĞURLU, Yücel; "İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış ve İdari Yaptırım - Ceza Yaptırımı Ayrımı", **AÜEHFD**, C.III, S.1, 1999. (İdari Yaptırımlara Genel Bir Bakış)

OĞURLU, Yücel; **İdari Yaptırımlar Karşısında Yargısal Korunma**, 2. Baskı, Ankara, 2001. (Yargısal Korunma)

OĞURLU, Yücel; **Karşılaştırmalı İdare Hukukunda Ölçülülük İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2002. (Karşılaştırmalı İdare Hukuku)

OTACI, Cengiz; **Türk Kabahatler Hukuku**, Ankara, 2006.

ÖNEN, Mesut; **Hukukun Temel Kavramları**, 2. Bası, İstanbul, 1988.

ÖZAY, İlhan; **İdari Yaptırımlar**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985.

ÖZAY, İlhan; **Gün Işığında Yönetim**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2004.

ÖZDEMİR, Dursun; **İş ve Sosyal Güvenlik Alanında İdari Para Cezaları ve Yargısal Denetim**, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 2007.

ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006.

ÖZTAN, Bilge; **Medeni Hukuk'un Temel Kavramları**, 18. Bası, Ankara, 2005.

ÖZTÜRK, Bahri, ERDEM, Mustafa Ruhan; **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku**, 8. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2005.

SOYASLAN, Doğan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara, 1998.

ŞAHİN, Cumhur; **Sanığın Kolluk Tarafından Sorgulanması**, Ankara, Yetkin Yay, 1994, s.65.

TAŞDELEN, Aziz; "Mali Sonuçlu Bir İdari Yaptırım Örneği: Kamu Harcama İhalesine Katılmaktan Yasaklanma", **AÜHFD**, C.55, S.1, 2006.

TOROSLU, Nevzat; **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 8. Baskı, Ankara, Savaş Yayınları, 2005.

YALÇIN, İsmail, **Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku**, Ankara, 2007. (Kabahatler Hukuku)

YALÇIN, İsmail; **Yeni Ceza Adalet Sisteminde Kabahatler**, Diyarbakır, 2006. (Yeni Ceza Adalet Sistemi)

YAŞAR, Yusuf; "Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Bir Meslek veya San'atın İcrası", **e-akademi, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık Dergisi**, Mayıs 2006, s.51.

YAYLA, Yıldızhan, **İdare Hukuku**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1985,

YILMAZ, Zekeriya; **Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanunu**, Ankara, 2005.

YURTCAN, Erdener; **Kabahatler Kanunu ve Yorumu**, İstanbul, 2005.

ÖZET

ÇELİKBİLEK, Mahmut Fatih, Kabahatler Kanunu Çerçevesinde İdari Para Cezaları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010.

Tez çalışmamızda 5326 sayılı Kabahatler Kanunu çerçevesinde idari para cezalarının bütün yönleriyle üzerinde durulmuş ancak bu çalışmalarımız Kabahatler Kanunuyla sınırlı tutulmuştur.

Çalışmamız kabahatler hukuku genel esaslar ve idari para cezalarının Kabahatler Kanunu çerçevesinde değerlendirmesi olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

İdari yaptırımlar içerisinde yer olan idari para cezalarının idari yaptırımlar içerisinde en etkili olduğu söylenebilir. İdari para cezaları idare tarafından bir yargı kararına gerek duyulmaksızın verilebilir. Bunun yanında idari para cezalarına karşı başvurulacak kanun yoluna ilişkin diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmayan hallerde adli yargı görevlidir. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu genel kanun niteliğindedir. Biraz önce bahsedilen kanun yoluna ilişkin istisna dışında kanunun genel hükümleri idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır. Kabahatler dolayısıyla idari para cezası vermeye öncelikle kanunda açıkça gösterilen idari kurul, makam veya kamu görevlileri yetkilidir. Kabahatler Kanununda belirlenen şartlarının oluşması durumunda Cumhuriyet savcısının ve mahkemenin de karar vermeye yetkisi bulunmaktadır. Kabahatlere ilişkin genel hükümler 5326 sayılı Kabahatler Kanununun birinci bölümünde belirlenmiştir. Kanunun 2. Bölümünde ise bazı kabahatlere ve bunların işlenmesi sonucu uygulanacak idari para cezalarının miktarı ile uygulanacak diğer yaptırımlar belirlenmiştir. Ayrıca her kabahate ilişkin idari para cezasına karar verecek mercii belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

- Kabahatler Hukuku
- İdari Para Cezaları
- Hukuk

ABSTRACT

ÇELİKBİLEK, Mahmut Fatih, Administrative Fines İn Accordance With Law Of Public Wrongs, Master Thesis, Ankara, 2010.

In this theses work, administrative fines emphasized with all aspects in accordance with Law (Statute) of Public Wrongs (Law No: 5326). Nevermore, this work is limited with the Law of Public Wrongs.

This work includes two parts, which are general principals of Public Wrongs Law, evaluation of administrative fines in accordance with Law of Public Wrongs.

Administrative fines takes place in administrative sanctions and these fines are most effective administrative sanctions of all. Without any decision of administrative jurisdiction, administration may give administrative fines. Besides, if there is no provision contrary to process of law for administrative fines in other laws, ordinary courts are entitled. Law of Public Wrongs with Law No 5326 is general law in character. General provisions of law are applicable for all acts that entail administrative fines and expropriation, excluding the preceding exception that we mentioned about process of law. Because of public wrongs, before all else, administrative organization, authority or public servants are entitled for giving administrative fines. In case of existence of declared circumstances, public prosecutor and court is entitled to decide, as well. In first book of Public Wrongs Law, general provisions regarding public wrongs is stated. In second book, some public wrongs and amount of administrative fines and other sanctions regarding these public wrongs is stated. Furthermore, administrative authority is stated for administrative fines regarding all public wrongs.

Key Words:

- Law of Public Wrongs
- Administrative fines
- Law